

3

PENGŐ

Reggeli Újság

ELŐFIZETÉSI ÁR: FÉL ÉVRE 78.— P
EGY ÉVRE 156.— P

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 54

BUDAPEST, XI. ÉVFOLYAM 6. SZÁM
1945 JÚNIUS 10

MAGYAR KÜLÜGYEK

Irta: RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS

A magyar külügyminisztérium immár nem a Ballhausplatzon, sőt nem is az egykori Paradeplatzból magyarított Disz téren áll. A Szabadság nevét viseli a tér, melyre a magyar külügyminisztérium — szinte jelképi értelemben is — átköltözött; s a magyar külügyminiszter, ablakából ha kitekint, karcsú, fehér oszlopot lát, emlékoszlopat a Keletről jött hősöknek, kik a szabadság lehetőségét fegyverreiken elhozták ide — pár házzal odébb pedig csillagsávós lobogót lát lengeni, lobogóját a nyugati Uniónak, Gyöngyösi János, Magyarország külügyminisztere, méltán bele is káprázhatnak, felmérvén a történelmi szerepet és lehetőséget, mellyel szembekelelt; egy páratlan világtörténelmi konstelláció kedvezéséből Magyarország — történelme során most először — olyan helyzetbe került, hogy *quantité négligeable*-ként kerülvén ki útjából a német, nincs is más külpolitikai partnere, mint a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország diadalmas szövetsége (röviden: a Szövetséges Ellenőrző Bizottság) és békes szomszédaink, kikkel rendezni végre közös dolgainkat tén most mód kerül. Kábító a lehetőség, egyetlen a *chance!* A *tabula rasa* pedig, melyen külpolitikánk végre munkáját megkezdheti, szeditő és fegyverező egyben.

— *Huzatos helyen lakunk...* — fogalmazta meg egyszer az alapvető situációt a maga ösztönös és remekirólí módján Hunyady Sándor.

A hely: Európa szíve, Európáé, melynek harmóniáját észrevehettünk úgyszólván csak a tőle gyökerében idegen germán elem zavarája. Az is jövevény szereplő az európai történelemben, mint mi, de nem csak *corpus alienum*, hanem örökös *materia peccans*. Jövevény, ki a népvándorlást parciálisan majd minden száz évben visszacsúsztatta, amikor jelképi periódikusan ki-kivándorolt Európából, vissza a maga őserdei mítoszába. Amaz idő óta, hogy a germánok feldúlták Rómát, első nagy harcát a Feketeerdőn vívta ezzel — s hiszük, hinnünk kell, hogy most vívta, most vesztette el az utolsót. Századokon át nyílt, vagy csak színleg meghódolt ellensége volt annak az európai életformának, melynek mi, magyarok mindvégig részesei voltunk — amint a francia krónikás, Jacques Bongars már 1600-ban megállapította rólunk.

Bámulatos az ösztönös és szuverén visszaautásításnak az a szívóssága, amellyel a magyarság a német politikai és kulturális befolyástól egy évezreden át visolygott, s bámulatos az a mágiikus affinitás, amellyel a magyarság a

latin Európához, majd — mihelyt a kontinens politikai szinpadán megjelent — a szláv lélekhez egy évezreden át vonzódott, amióta európai installációja idején Szent István nem a német császártól, hanem Rómától kért koronát, II. Géza pedig Kievből, Ljüszláv nagyfejedelemtől kért s kapott feleséget. Az európai életforma elemeire olasz és francia lovagok, kalmárok, iparosok, papok és gyarmatosok tanítottak beününk, királyaink francia, olasz, sőt orosz hercegnőket vettek feleségül, diákjaink Párisba, Ferrarába, Pádovába, Varsóba és Kiebbe jártak, *ducento*-beli magyarok fiaikat Trisztánnak és Perjámosznak (Priamus) keresztelték — így nőtt fel az Arpádok, az Anjouk s a Hunyadiak Magyarországa a német császár ellen s a római pápa mellett a középkor s a kora reneszánsz harmadik kontinentális nagyhatalmává, Szent László, Nagy Lajos, Koryvin Mátyás — a némettől fertőzöden, az európaiság sugaraiban fürdő Magyarország, a Dante *beata Ungheria* négy évszázadig járt a kontinens élen...

Gyors bukás következett s benne nemzeti tragédiánk, mely immár jöveteletlen; akkor süllyedtünk politikai tehetetlenségbe s jelentéktelenségbe, amikor a kibontakozó reneszánsz, a felvilágosodás, az európai művészet, irodalom, tudomány megszületésének (s egyben Oroszország nagyhatalmi felemelkedésének) századai beköszöntöttek. A négyezeréves történetes ragyogás — németellenes, muszlimragyogás — első bójtja alig két évtizeddel Mátyás halála után Dózsa György forradalma volt, amelyet tízeukét év múlva a mohácsi vesztés üdvültázik örökre kiheverhetetlen állami és erkölcsi pusztulásunk követett. A harmadára folytatott országra hatni kezdtek tragikus geopolitikai helyzetének azok az erők, amelyek negyszáz évig az ösztönösen védekező magyar nagyhatalmi politikát inspirálták: a töröktől megszállatlan maradt országharaj a német császárok jogára alá került.

Itt ért véget a független Magyarország története. A Harmadára fogott ország *1526-ban is* a németé lett...

Nemzeti nagylétünk korszakai — véletlenül-e vajjon! — mindig is az európai Európa politikai és kulturális befolyásának korszakaival estek egybe, míg *nemzeti bukásaink — korántsem véletlenül — mindig is a német politikai és kulturális befolyás korszakaikra estek.*

Megható és gyönyörű volt a tragikus látvány, ahogy a rabul esett ország minden megmozdulása a latin, az angolszász s az orosz emberiség

Vitéz Hindy Iván, Budapest árulójának karrierje

A most kezdődő és remélhetően nagyon szigorú *honvédelmi minisztériumi igazoltatásokkal kapcsolatban* felidéznünk egy nevet: vitéz Hindy Iván.

1944 október 15-én délután fél 3 órakor az emlékezetes fegyverszüneti szöveget elhangzása után a vacueteai tisztikaszinóban összejöttek a Budapestben állomásozó katonatisztek, hogy megtárgyalják a rádiószöveg után beállott helyzetet. Tárnyilagosan meg kell állapítani, hogy a *tisztkar egyrésze lojalisan nyilatkozott a várható és elkerülhetetlen történelmi fordulatról*. Az élénk eszmecsere közepette egyszerre berontott két német SS príbektől kísérvé vitéz Hindy Iván altábornagy és harsány hangon így szólott:

»En árulásnak tartom azt, ami történt, aki tisztársaim közül ellenkező véleményen van, az nyilatkozzék!...«

A hangos kijelentésnek a két vigyorgó SS príbék adott fegyveres sülyt.

Ez a karriervadász, áruló döntötte el Budapest további sorsát. A tisztikar nagyrésze felelősködött Szálásra és amikor október 15-én délután 6 órakor Budapest utcáinak lakói repülőgépra lettek figyelmeztetve, akkor kezdődött el az a mélyesges történelmi tragédia, amit röviden úgy

nevezünk, hogy *»Szálasi korszak.«*

A főváros felett keringő repülőgépből röpédelük hullottak Budapest fölé: *»Szálasi hadparancsa a nemzethez.«* 37 órakor a Royal szállóban

a hungaristák felelősködtek Lenke Gestapo főnöknek.

A főváros nagyrésze vasárnap délután meg a béke tudatában sétált nyugodtan az utcán, amikor *Weesenmajer* már lehozatta a S ábhegyről az ideiglenesen német biztonság őrizenben levő *»Szálasi kormány«* tagjait. 1944 október 6-án ugyanis *Mindszenlyh Lichtenberg Pál*, a Margit-körúti fogház irnoka bizalmasan értesítette az illetékeseket arról, hogy *szélsőjobboldali puccs* készül: *Baky, Szálasi, Koracz* vezetésével. A rendkívül értékes bizalmas bejelentésre elrendelték a budapesti helyőrségi tiszték együttartását és forgalmi korlátozásokat léptettek életbe. Sajnos a hazaárulók aknamunkáját csak késleltetni lehetett, de megakadályozni nem.

A német követség október 7-én őrizetbe vette a vezető nyilasokat, hogy ezek elkerüljék a letartóztatást.

Vitéz Hindy Iván nevet Budapest közönsége akkor ismerie meg, amikor a fővárost teljesen körülzárták. Ekkor az *itteni német hadvezetőség teljhatalommal ruházta fel és*

szabad felkoncolási jogot adott vitéz Hindy Ivánnak és príbékjeinek. Aki 1944 decemberében öt óra 5 percek még az utcán járt, azt hátulról lököttek. Végig pásztászták a városrost, hogy élő embereken gépfegyver gyakorlatot tarthassanak.

Vitéz Hindy Iván ugyanakkor saját magával nem volt ily szigorú. Első intézkedése ugyanis az volt, hogy segéd-tisztjével betelefonáltattott az I. hadtest IV. ügyosztályhoz a következő parancsot:

»Leányomat azonnal mentessék fel a női honvédelmi munkaszolgálat alól.«

Ugyanekkor kiadta azt a rendeletet, hogy minden érettségizett és főiskolát végzett nő köteles beronolni villamoskislárnak.

Hindy Iván élet és halál ura külön rendeleteket hozott saját maga és családja, külön parancsokat a város részére...

Budapest közönsége rettenetesen megszenvedett a Hindy, a *Beregfylk*, a *Lászlók*, a *Szűgyik*, a *Nadasok*, a *Sáskák*, a *Száray* és más sváb áruló tiszték terrorjától. Várjuk, hogy most ezek a magyarosított nevek, de német lelkületű és származású árulók, valamint tanácsadók, közvetlen környezetük és mindazok, akik nem akadályozták meg az események tragikusán zárvény metét, lakoljanak szörnyű büneikért.

K. I.

felé, azaz a maga igazi, jobb sorsa felé movent.

— *Igaz ügyetek van!* — húszúzott el Nagyszombatban Beresényi Miklóstól Anglia követé. Sunderland herceg; Rákóczi Párisal konspirált, s amikor már Lengyelországra kibújdosott, Nagy Péter cénral való varsói találkozása után megírta még levelét a fegyverletételre készülődő Karolyi Sándornak:

— *Csak egyedül az moszkva segítségére kell elménket vetnünk, az melyet infallibilisnek méltán nevezhetünk!*

Hajh, Karolyi Sándor! elérte meg a levél — a majtényi sikon... Am a fejedelem mellett francia lovak, César de Saussure, a fejedelem udvari nemese tartott ki rodostói haláláig, Kossuth Lajos forradalma a párisi február másnapján a *risorgimento* létejével szövetezett, fegyverrel is csak az orosz előtt rakta le, az orosz előtt, aki megörizte zászlait s a szabadság üzeneteket küldte kilencven év múlva vissza — maga Kossuth pedig, Mazzini fegyvertársa és Európa szabadsághőse, aki előtt akkor már a brit sziget minden lobogója meghajolt s akinek elméjében akkor alakult ki a történelmi Terv, a magyarnak s szom-

szédainak közös dolgait rendező, *ki is mondotta 1945 programját* a washingtoni szénátnak előtt;

— Meg fognak szünni a nyelv-nemzetiségek kártekonnyvítái, *amelyeket az állam despotizmus növel Európában, hogy a szabadságot elöljék*. A kisebb államok biztonságukat fogják találni a *föderatív szövetezés elvében*, midőn megtartják nemzeti szabadságukat az önkormányzatban, a nagyobb államok pedig, lemondván a centralizáció elvééről, *nem lesznek többé az uszupriáció vérmézeje s gonosz emberek nagyragyogásának eszköze.*

Gyöngyösi János, 1849, 1918 és 1919 után a most következő magyar *Negyedik Köztársaság* külügyminisztere íme ott folytathatja a történelmi munkát, ahol abbamaradt, amióta 1867-ben tragikus történet, hetven éven belül két iszonyú nemzeti bukásba került, rettenősen torz deviaciót szenvedett. Szinte pontosan ott folytathatja, ahol az *első magyar köztársaság külügyminisztere, gróf Bathányi Kázmér* végezte; az oroszokkal — de immár nem a Paskjevics, hanem az Októberi Forradalom oroszaiival — való tárgyalásokon.

A jöszandék, ma már — el-

mondhatjuk végre — nem szorul fegyveres kézre többé; Közép-Európának — hiszünk — nincsenek imperialistái már, a forradalom pedig maga jött el mihozzánk, a szabadságot, a Minden lehetőségét hozván el ajándéknul nekünk.

Hogy is mondtuk e cikk elején? Páratlan világtörténelmi konstelláció? Igen; az. Minden sikerülhet most, ha okosak, tiszták, becsületesekek — ha testvérek leszünk mind valamennyien, itt a Duna táján. Itt van a Wesselenyi Miklós, a Moesary Lajos, a Jászai Oszkár koncepciója, itt van — s ügylétszik csakugyan titulesuk rezervák nélkül van itt — akár a *titulesuk sriprilisation des frontieres*; és itt van, mindenképp itt lebeg fölöttünk, történelmi valóságba öltözöttén végre és sugarasan megjelenve az orosz Dunamedence fölött a *halhatatlan Kossuthi elv*.

Hiszünk: otthonra talált végre. A magyar külügyminisztérium a Szabadság téren áll; ötagú esillag ragyogása tűz be az ablakán, esillagsávós lobogót lenget felé a szél. Otthonra talált s — hiszünk — végre magyarokra, kik becsülettel, de méltósággal is állnak érte helyt s *épitik fel ronthatatlan templomat*.

Mi történik a külpolitikában?

Az elmúlt héten volt az évfordulója annak, hogy a szövetséges csapatok elfoglalták Rómát, június 6-án pedig a hajnali órákban partraszálltak Észak-Franciaországban. A »Westwall«, mint ez napokon belül kiderült, elégtelennek bizonyult az angol-amerikai haderő feltartóztatására és ez a legenda éppen úgy omlott fűszere, mint a berlini hazugsággár »Festung Europa« című felszava, amely már a szociális partraszálláskor semmivé foszlott. A szovjet-angol-amerikai katonai együttműködés lehetetlenné tette az eredményes német ellenállást és a berlini propagandagépezet sterszerű kiüritésekkel operáló machinációját nem bírta követni a Németország felé viharos gyorsasággal közeledő végső egyre világszerte ujjmutatásait. Az 1941. évnek ezekben a forró júniusi napokban végleg eldőlt a Németország és az európai fasizmus sorsa.

A londoni rádió beszámolt arról, hogy az Elbatól nyugatra fekvő területen 55 millió német, a keletre fekvő részekben pedig 15 millió német él. Az angol-amerikai katonai közigazgatás a napokban már több mint 300.000 német foglyot adott át a mezőgazdasági munkának. A foglyok többsége is egyenruhájukat viselik, ezekről azonban leszakítják a fasizta jelzéseket. A szökések megakadályozása céljából a mezőgazdasági munkásoknál foglalkoztatott német katonák zubbonyuk bal felső részén zöldessárga színű, korongalakú megkülönböztető jelzést viselnek.

Egy londoni rádiókommentátor feltárta a BBC hallgatói előtt a szíria-libanoni ügy valamennyi történeti előzményét. Emlékeztetett arra az időre, amikor Dentz tábornok és a többi Vichyhez tartozó áruló Hitlernek akarta kiszolgáltatni a Közel-Keletet. A brit csapatok és a degaullisták együttesen förtégt bevonulása a németekkel együttműködők számításait keresztülhúzta. A bevonulás után Catroux tábornok rádióbeszédet intézett Szíria és Líbanon népéhez, amelyben kijelentette, hogy a területek francia mandátum jellege megszűnik és proklamálta Szíria és Líbanon teljes szabadságot és függetlenséget. Nagybritannia tehát — hangsúlyozta a rádió kommentátor — ugyancsak felelősnek érzi magát Szíria és Líbanon népe előtt azért az igazgért, amelyet annakidején Catroux tett.

A Krasznaja Zvezda egyik cikkében — mint a moszkvai rádió jelenti — Dönitz tengeri nagykormányának furesa szerepével foglalkozik. Elégítéssel állapítja meg, hogy Dönitz és társainak szerepét véget ért, de ugyanakkor rámutat arra, hogy egy Busch nevű magasállású német funkcionárius, akit Dönitz nevezett ki, Dönitz megbízásából tovább folytatja a német hadsereg lefejezését s így tartani lehet attól, hogy Dönitznek ez a megbízottja e téve-

kenysége során fasiszta szempontokat érvényesít.

Ugyancsak a Krasznaja Zvezda foglalkozik egyes amerikai trösztök és kartellek Németország leveretése után felmerült kívánságaival is. Ezek az alakulatok szeretnék rátenni kezüket a német ipari szabadalmakra és gyártelepekre (titkokat, azonban nem közérdeklőt, hanem csupán azért, hogy ezeket a titkokat, amelyekért ezeltűt súlyos büszségeket fizettek, öncélú tevékenységük számára most díjtalanul megszerezzeék.

A londoni rádió ismertette az angol választási kampány rádióra vonatkozó részének »versenyszabályait«. A választási hadjáratot — mint ahogy ismeretes — Churchill miniszterelnök nyitotta meg beszéddel, amelyben élesen bírálta a munkáspárt felfogását. A második napon ugyancsak a kilencórás adás során Atlee őrnagy, a munkáspárt vezére beszélt s a legnagyobb halárosszággal fejtegette ki a Labour Party álláspontját.

Atlee 1935 óta elnöke az angol munkáspártnak, amelynek vezetésével Landsburyt követte. 1940-ben, amikor a Németország orvult megfiamadta a kismezeteket, belépett Churchill kormányába s egyik emlékeztető rádióbeszédében többi között a következőket mondta: »Természetes, hogy a genszter előbb rohanja meg áldozatát, semmint a rendőrség arról tudomást szerezhet. Az is világos, hogy a rendőrség nem lehet ott eyvidőben mindenütt. Megjósolom azonban, hogy ez eseten a rendőrség olyan lendülettel indul a bűnöző üldözésére, hogy egész biztosan ártalmatlanná teszi a nácl-gensztert.

Hosszú idő után ankarai jelentések is felbukkannak a világsajtóban. Az ankarai sajtó ugyanis foglalkozik a szíria-libanoni kérdéssel és rámutat arra, hogy ebben az ügyben Törökország sem lehet közömbös. Törökország — írja a Tan című lap — ugyancsak részt kíván venni azon az értekezleten, amely ezzel a kérdéssel foglalkozik. A szíriai kérdéssel egyébként a többi arab államban is visszhangja támadt és Kairóban francia-ellenes tüntetések zajlottak le, amelyek azonban nem ütöttek nagyobb mértéket.

A moszkvai rádió érdekes összefoglalásban ismertette a délkeleteurópai államok helyzetét. Rámutatott arra, hogy Jugoszlávia éléskamrájában, a Vajdaságban milyen hatalmas erővel folyik a munka és hogy az idén kétfélmillió hektár területet művelnek meg. Bulgáriában a honvédelmi front kormányja határozott intézkedésekkel látott a fasizmus maradványainak felszámolásához. Szigorúan járt el a háborús bűnösök megbüntetését illetően. A felszabadító háborúban 350.000 emberrel vett részt s ennek során 40.000 bolgár katonát áldozta fel életét. Romániában az igazi demokratikus fejlődés március 6-án indult meg, amikor Groza Péter kormányta vette át a hatalmat — hangsúlyozta a moszkvai rádió.

Somogyi Vilmos

Aranyat, aranypénzt, aranyérmét, ezüstöt veszek, eladok. Javítvány, ékszer, kiegészítő, javítások megváthatók. Schwarz aranyműves, Dohány-utca 22. 1. 4.

Nagyon helyes,

hogy akadt végre valaki, aki megkezdte az önkéntes adományozást. Egy pesti nyaros volt az első, aki e héten ötszáz ezer pengőt küldött Vas Zoltán polgármesterhez, hogy az összeget fordítsák Budapest újjáépítésére.

De nagyon helytelen

hogy ezen az egyetlen adakozón kívül senki sem akadt, aki akár erre, akár más célra egy fillért is jutott volna. Hol vannak azok, akik százszekeret, sőt milliókat keresnek és keresnek még ma is? Hol vannak a feketepiac nagymesterei, a valutázók kiskirályai és a többi könnyen keresők ezrei? Ne varjanak arra, amíg a hatóság kötelezi őket, hogy adakozzanak, adjanak végre maguktól. És ne gondolják, hogy azaz loagnak kibújni kötelességük teljesítésétől, hogy hatalmas jövedelmük titokban maradhatnak. Higgyék el, a mai világ nem a titkok világa...

Lépjünk a lábára

de úgy, hogy sokáig ne felejtse el az a notórius lépesnőlő vagy a perron ajtalában szorongó utas, aki semmiképpen sem hallandó egy lépéssel sem beljebb menni a villamoskocsi belseje felé. A kocsi belseje majdnem üres, de ezek miatt a »lórok« és »blüccelők« utasok miatt tömegek maradnak le a megállóhelyeknél. Nem érdekli, hogy elkésed a hivatalodot, hogy orvos vagy és beteghez sietsz, hogy nem érsz időben munkahelyedre, a fontos, hogy ő már lög vagy helyeszkedik a perron ajtalánál. Hiába hoznak rendeleteket, hogy »shatul a fel... elől a leszállás, őt nem érdekl semmi. Szigorú büntetést követelnek ezekre, akik ellenséggel minden rendnek és semmibe sem veszik a rendeleteket. A büntetés ne 20 pengő legyen, hanem azonnal fülbontás és háromnapos kóznunka. Addig is lépjünk legalább a lábunkra, de jó erősen...

Nagyon helyes,

hogy az igazoltatások minden szakmánál folynak. Ki kell írni a társadalomból a méltelyzőket és a méltelyezetteket.

De nagyon helytelen,

hogy a szempontok, amelyek szerint az egyes bizottságok itákeznek, nem egységesek. »Könyörtelen« és »széltányosa elbírálásról hallani, van aki »szafizés«, van, aki »megpisszasa«. Országszerte azonos elvek, szempontok alapján kellene itákezni, különben nem fordulhatna elő, hogy ugyanazt a vádlottat az egyik bizottság elítéli, a másik felmenti.

— A Vajda János Társaság idei egyetlen ülését június 17-én d. e. 11 órakor tartja a Horán-szky-u. 11. sz. iskola dísztermében. A Társaság alapító és tiszteleti tagja, Rubinyi Mózes a volt elnökökkel, Kárpáti Auréllal és Rédey Tivadarral felvonultatják a Társaság legnépszerűbb művészeit: Major Tamást, Góbbi Hildát, Várkonyi Zoltánt, Ascher Oszkárt, Demján Évát, Bánky Zsuzsát stb. Az ülésen Erdődy Elek Szilágyi Sándorról, a Társaság bátorlelkű elnökéről, mártírtörő emlékezik meg s az állás forjalmán még több fájdalmas vesztéséről lesz rövid előadás (Halász Gábor, Szerb Antal, Sárközy György stb.). A Társaság agilis ügyvezetőjét, Páldi Rudolfot is elhurogták s így alapítójának, az első Vajda-íjtnak volt tanára, Rubinyi Mózes vette átmenetileg kezébe az elárult Társaság irányítását. A Vajda-társaság rajongó, hű közönsége nagy érdeklődéssel várja az egyetlen idei Vajda-ülést.

35.000 pengőt raboltak el Cselleék a színészek nyugdíjintézetétől

Lassan-lassan derül fény arra a reongató rablásra és lopásra, amely a nyilasok lelke szánra. Cselle Lajos és a közné csoportosuló színészkamarai vezetőség még a nyugdíjas színészek pénzét is áttalotta elvenni. A múlt évben az állam 35.000 pengőt adott a nyugdíjintézetnek, amely a színtársulatok tartozásainak fedezésére szolgált. Ezt az összeget Cselle Lajos teljes egészében magának vitte külföldi kirándulására. (Nyilván sejtette, hogy nem rövid vikendről lesz szó...)

A színészegyesület nyugdíjintézetéről egyébként tudni kell, hogy ez Európa egyik legrégibb ilyenfajta intézménye, amely 1861-ben kezdett működni és már 1871-ben elnyerte ma formáját. Szellemében a legdemokratikusabb intézmények egyike, szigorúan parlamentáris rendszer alapján kormányozzák, sajnos azonban anyagiaknak mindig szűkben van. Egyszer már elvesztette egész vagyonát: az első világháború idején közel kétfélmillió aranykoronányi hadikölcsönt jegyezt. 1925-ben alakult újjá a nyugdíjintézet, azóta a nyugdíjat befizető tagok nyugdíja biztosít-

va van, de a nyugdíjakat vesztett öreg kegydíjasok sora annál szomorúbb. Most is csak havi 30 pengővel tudja őket támogatni az intézet. Hét száz kegydíjas és ezer-négyszáz nyugdíjas tartozik most a színészek nyugdíjintézetéhez.

Az intézet maga olyan szemérmes, akár csak tagjai, az öreg színészek, akiknek legtöbbje ennyivel bármint is kéri. Ezért fordulnak olyan ritkán a ma is aktív színészekhez, hogy egy-egy hangversenyt rendeznének feljegyzésükre, mert az a tapasztalatuk, hogy a színészek mindenféle idegen testület jóteköny céljaira könnyebben meggyerhetők, mint a maguk öregjeinek támogatására.

A nyugdíjintézetnek nincs semmi pártkapcsolata és öva félti autonómiáját. A színészkamara rá akarta tenni kezét a nyugdíjintézet szervezésére és vagyondára, de akkor sikerült ezt a kísérletet elhárítani. A kamara még az ellen sem tudott bármint is tenni, hogy a nyugdíjintézet még a gelóba is küldött járvandóságot odahelyezett tagjai számára.

Amikor a tapintatlan kérdés zavarba hozta az államfőt...

(A Washingtonban akreditált külföldi újságírók gyűlésénen áldoztak Roosevelt emlékének. A Prada tudósítója és mások méltatlak a nagy demokrata elnöknek akinek az volt egyik utolsó kapcsolata a sajtóval, hogy a Krímben másféltörás beszélgetést folytatott a szovjet újságírókkal. Sztálin mar-sallnak legendás híre van: mennyire szereti és istápolja az írkat. Roosevelt az újságírók barátja volt...)

E sorok írója résztvett néhány sajtókonferencián azokban a történelmi időkben, amikor az angol uralkodó látogatta meg Amerikát. 1939 tavaszán már felszokdott a bercheesgadeni fenevad és mindenki jól tudta, hogy szomorú események készülnek. A király érkezése után három nappal Roosevelt derűsen fogadta a Fehér Házból az újságírókat.

— Remélem, mesélnék sok érdekeséget az urak!

Pokoli hőségben folyt le a »kandalló előtti csövegés. Mindenki az arcát törölte.

— Early, legyezőket kellene kiosztani az urak között — mondotta az elnök a titkárnak.

Ezután közelebb kéréte magát hoz a konferencia hölgytagjait, majd megkezdte beszámolóját a brit uralkodópár látogatásáról. A félórásig tartó érdekes előadás után az elnök így szolt:

— Most pedig kérdezzetek nyugodtan, éppen úgy, mint máskor!

Több sem kellett a kíváncsi amerikai riportereknek. Furesa kérdések pergőttje zúdult az elnök felé. Walter Winchell, az amerikai sajtó Egyed Zoltánja kedélyesen megkérdezte:

— Jól értesült udvari embertől hallottam, hogy az angol király a kecsiban halnak azt mondotta az Elnök úrnak, hogy ne száltsa őt Felségnek, hanem egyszerűen George-nak. Igaz ez?

Roosevelt nagyot kacagott:

— Ezt olyan halkán mondhatta, hogy csak a jólértesült udvari ember hallhatta.

A Chicago Tribune külpolitikai munkatársa harsány hangon kérdezte:

— Igaz, hogy az angol király és Elnök úr egy Németország ellens háború vesztéséig és teendőt is megbeszéltek?

Nyomasztó esend támadt a teremben. Mindenki érezte, hogy a kérdés legalábbis tapintatlan volt. A német újságírók idegesen pislogtak egymásra. Roosevelt egy kicsit elvörösödött, aztán újból mosolygóra fordult az arca. Tréfás fenyegetőzése emelte fel mutatóját és így szolt az indiszkrét kollégához:

— Fiatalember, maga most külföldiek előtt zavarba hozta az elnököt! Ez büntetést érdemel. Legyen szíves, álljon a sarokba.

Derültség támadt és az incidens ezzel feloldódott.

Pártatlan és engedékeny volt a sajtóval akkor is, ha legközelebbi hozzátartozójáról volt szó. Anyák napján a Daily Mirror megtámadta Eleanor Rooseveltet, az elnök feleségét, aki egy konkurrens lapban írta híres cikksorozatát, a My day-t. A Mirror közzölte Roosevelt anyjának fényképet a következő aláírással: *Ime az Allamok első mamája. Csupa jószág, székségs és idealizmus. Pont az ellenkezője a menyének.*

Az elnöknek egyik bizalmasa felháborodva kereste fel Rooseveltet és azonnal megtorlást követelt. Roosevelt átfutotta a bántó sorokat és szeliden megjegyezte:

— Nem az én dolgom közbelesni, ha az egyik újságíró megtámadja a másikat. A hírlapírók infézzék el egymás között...

(s. a.)

SAVARIN
PETŐFI SÁNDOR-U. 14
REGGELI
EBÉD
VACSORA
5 ÓRÁTÓL
HORVÁTH JENO
A ZONGORÁNÁL

**MIELŐTT VESZ,
MIELŐTT ELAD,**
készfőt vagy javítást, keressen fel!
FISCHER ÁRPÁD
(Fischer György) aranyműves, ékszerész,
V. Bajcsy-Zsilinszky-út 10. (v. Vilmos ct-út)
Arany, ezüst vétel-eladás

A háború anteaktáiból

A cenzúra már ráfeküdt a tollakra és a lelkekre, külföldi lapok már gyéren érkeztek hozzánk vagy csak titkolódzó fekete ablakkal, a náci-propaganda teljes gőzzel dolgozott és minden eszközt felhasznált a magyar közvélemény elaltatására. — hányan voltak nálunk, akik bepillantást nyertek a háború anteaktáiba? Ki olvasta — a külügyminisztérium vezető emberein, néhány komoly történetudósón, érdeklődő közírókn kívül — azokat az üzeneteket, amelyekkel Roosevelt küldött Mussolininek? Okos, becsületos üzeneteket, amelyeknek kimondott célja az volt, hogy Itália maradjon távol a világot fenyegető konfliktustól? Vagy Sir Neville Henderson izgalmas tárgyalásait 1939 nyarán, amikor már nyilvánvaló volt, hogy Hitler keresztüljáról készült Lengyelországra, miután előzőleg — és Isten tudja hányadszor! — innepélyesen kijelentette, hogy több területi követelése Európában nincs.

Érdemes újból és újból betekintni ezekbe az aktákba, hogy tisztán lássuk, micsoda diabolikus erők szaktitkolták a világra ezt a katasztrófát s milyen szörnyű vaksággal voltak megverve azok, akik Hitlerrel és a náciizmussal vártak az új Európát, az egy akor — egy pásztor mithoszának életrekelését. Ebben kell tartania ezt a kérdést a történelemtudomány, a publicisztikának s mindenkinek, aki komolyan veszi a történelmi átképzés fogalmát, s nem azért, hogy a tapasztalat által máskor okosabbak, hanem hogy örökké bölsebbek legyenek. (Burekhardt.)

Különösen ébren kell ezt tartani nálunk, mert alig négy hónapja, hogy az Infero-ból feljöhettünk az csillagok látására s már kezdjük a távol-ság hűvöséből nézni a mul-tat s feledni tévelygéseinket és szenvedéseinket. Építő fele-dés, mely a Vesuvio lejtőinek lakóit arra bírja, hogy néhány esztendővel a pusztító lavaön-les után újra ugyanott építsék fel hajlékaikat. De mákonyos fele-dés is, amely könnyven azt a hitet keltheti az elmúlt kor-szak hitvallóiban, — és ezek sokan vannak és minden orszá-gból, minden felekezetből — hogy tulajdonképpen a világ-történelem egy téves ítéletével állanak szemben, mely talán nem is megfellebbezhető. (Megfeledezke az egyik Gon-court mondasáról, hogy csak egyetlen ítéletet ismer a vilá-gtörténelem, melynek reví-zója elkövetkezett: Jézus Krisztusé.)

Bírói ítéletek nem elégségesek ennek a náciizmusnak hó-doló szellemnek kiirtására. — a történetírás feladata, hogy kitergessze a náciizmus által szőtt világösszeesküvés okmá-nyait és meggyőzze az újabb világkonfliktusban remény-kezőket a fasizmus birodal-mának teljes összeomlásáról. A németek átlathatják magu-kat, hogy Hitler nem halt meg, hanem odamenekült Barbaros-sa Frigyeshez a Kyffhäuser-hegy barlangjába és együtt készítik elő a náci-feltáma-dást. — a magyar közvéle-ménynek el kell jutnia — nem parancsszóra, nem bírói ítélet-tel, nem pártpolitikai agitáció során, hanem józan belátásból s önnön érdekében, ahová a fasizmus rontó lényegének fel-ismerésében a szövetségesek már hét esztendő előtt eljutot-tak.

Mert a háború kitörése előtt ott is és évek óta nagy türe-lemmel próbálták a náciizme-lről tetszetős magyarázatot adni, cselekedeteinek rugóit

megmagyarázni, sőt megbocsá-nítani! És mennyi megértés, sőt bámulat sugárzott, még Ang-liában is, a Führer alakja felé. Sokaig nem volt egy szava, vagy gesztusa, amelybe nem igyekeztek volna valami nagy-onalúságot belemagyarázni. Az a néhány ember, aki a Mein Kampf kinyilatkoztatá-sából már kezdettől fogva úgy ítélte meg, hogy egy tébolyult tóki, tasztítja Európát a hábo-rúba, megnyugodva olvashat-ta kiváló európai közírók toll-ából a lecsendesítő magyará-zatát, hogy ime a Führer bé-kebeszédét lepte meg a vilá-got. Goethét idézték, aki olysa-valamit mondott, hogy fogad-juk el az embereket olyanakk, amilyenek látszani akarnak s ezzel már elkötelezzük őket a javulásra. A pontos szöveg-re nem tudtam rákacni. Chamberlain idézte München idején, ahelyett, hogy Szent Agostont idézte volna, aki, a »Civitate Dei«-ben azt mondja: »ha az igazságot félreutasít-ják, akkor mi egyébként ne-vezzük a királyságot, mint brigantik bandájának.«

Sokaig nem akarták ezt ész-revenni, szivesebben látták Hitlert a hatyulovag glóriás fényében, mint a német Flizt megmentő ezüst vértetűt Lohengrin, a bolsevizmus sár-kányát legyőző Szent György lovag, a vasakarát zsenije. Még az olyan élesszemű meg-figyelő is, mint Winston Churchill azt írja róla 1935-ben, hogy nem lehet tudni róla, vajon új háborút szabadít-e a világra, vagy történelmi hő-se lesz a germánoknak, mely-nek egységét, becsületét, belső békéjét visszaadta.

De ott már — Angliában, Amerikában, Oroszországban, Franciaországban — hamar látóvá váltak. Már München is kinyitotta a szemeket, de különösen Csehszlovákiának 1939 március 15-én bekövetke-zett lerohanása. Egyszerre nyilvánvalóvá vált, hogy amit eddig zseninek néztek, az nem volt egyéb, mint a leg-szélsőbb gátnélküliség. Még soha nem volt a világtörténe-lemben, hogy vezető állam-erfi vállalt kötelezettségeket olyan gáttalanul erősen meg, tagadjon le, mint azt a náci-vezér tette.

1939 elején a náci szellem a szövetségesek előtt már le volt leplezve. Már minden guszagt ismerték. Amit a germánok-nak felsőbbrendűségéről hird-etett, ahogy ezt a felsőbbren-dűséget azon mérte le, hogy más fajtákon véresen tiport, ahogy tanait Gestapo-legy-nyeivel pofozta az emberekbe, ahogy minden szabad és be-csületes gondolatot máglátra küldött (skönyvek elégetésé-vel kezdik s emberek elégeté-sével végzik, mondotta Eras-mus, nem ismervén a Führert, aki ezt egyszerre művelte), ahogy politikájának tízpa-rancsolatjával az egyházat megfertőzni próbálta, ahogy tébolyában a német viláगरa-lom freskóit festette monu-mentális építkezéseire — mind-egy már hét év előtt egész fe-nyegelő nagyságában, leple-zetlenül meredt az emberiség-re... Csak nálunk nem láttak ebből semmit, csak nálunk beszéltek — sokan gonozság-ból, sokan a hitleri sikerek büvöletében — a náci imperia-lizmus uszályhordozóinak. A jobbhízesemlék számára is-merteljük a háború anteaktáit.

Fenyő Miksa

MIÉNK KÁVÉHÁZ MEGNYILT

Hogyan osztotta fel Franz Riedl Délkelet-Európát az Endresz György-téren

Mi minden derül ki a német követtséghez intézett bizalmas jelentésből

A Reggeli Újság legutóbbi számában beszámoltunk annak a hazaáruló csoportnak tevé-kenységéről, amely az End-rez György-tér 6. szám alatt Franz Riedl, a Donauzeitung budapesti szerkesztője lakásán tartott összejöveteleket Raj-niss Ferenc, Oláh György és Spisnák szlovák követ vezető-sével. Beszámoltunk arról is, hogy Franz Riedl megbízá-sa szerint — akárcsak a Do-nauzeitung többi délkelet-euró-pai tudósítói, a délkelet-euró-pai nemzeteket igyekezett

a berlini hazugságyár legvalószínűbb eszközei-vel egymás ellen uszítani, azzal a kimondott céllal, hogy így a náci németek könnyen rátehessek kezü-ket Délkelet-Európára.

A megszökött náci-német uszó másolatban vagy akár eredetiben is megkapta a né-met követtséghez befutott bizal-mas jelentéseket a Magyaror-szágon történt dolgokról és valósággal elképesztő és megdöbbentő az az aprólé-kosság, amellyel Riedl és társai a magyarországi helyzetet vonatkozó meg-figyeléseiket az ország men-nél tőkéletesebb alá-aknázása és elpusztítása érdekében feldolgozták.

Igy dr. Wolfgang Heybey debreceni egyetemi lektor ma-gyarországi tanulmányútjáról való visszatérése után Lipósbén részletes jelentés-ben foglalta össze észrevéte-leit és ezeket megküldte Bu-dapestre, a német követtség-nek. A megszökött Riedl End-rez György-téri lakásán töb-bek között megtaláltuk ezt a jelentést is, amelynek hatodik oldalán a »Magyarország kul-túrpolitikai helyzete« című fe-jezetben a debreceni lektor a következő megállapítást teszi a magyar nemzetről: »A hazafias magyar, a tül-tenő lelkesedés (»Nem, nem, soha!«) és a rezignált téllu-ság között ingadozik.

Úgy látszik, a tervszerű munka inkább a német te-lepések, sem mint a ma-gyar nomád nép tulajdon-ságai közé tartozik.«

Ez a tervszerűtlenség — folytatja a jelentés — jellem-zi a magyarok általános kul-túrpolitikai magatartását. Bár Magyarország gazdaságilag és kulturálisan Németország-tól függ, ezt mégsem akarja el-ismerni, bár szomszédaiban el-leségeket lát, mégis minden-féle anti-német tömörülések-vel kacérogdik (Lengyelország — Románia — Magyarország, Olaszország — Magyarország — Lengyelország).

E jelentésből kiderül, hogy a németek még az olasz kul-túrpolitikai tevékenységére is feltételek voltak és Heybey megállapítja, hogy

az olasz kultúrpropagan-dának is anti-német ten-denciája van, de még in-kább a franciának. Pa-naszakodik, hogy Debrecen-ben sokan tanulnak an-golul.

A debreceni egyetem — jelen-ti — angol könyveket kapott, de — írja — »a könyvtár öz-szetételéről még nem tudhat-tam meg semmi pontosat.« Ma-gyarország — írja a német követtséghez intézett jelentést — anti-német magatartásá-ban Franciaországban és Olaszországban keres támaszt. A debreceni francia intézetet Franciaországban erősen tá-

mogatják. Az intézet igazga-tója Homkiss János profesz-szor, szemeszter közben Pá-risba utazott.

A jelentés kiemeli, hogy még a Mussolini egyesü-letnek is anti-német éle van. A bécsi döntés után a szlovákiai területek át-csalolásakor tüntetéseket rendeztek, amelyek során a diákok körusban »hülden Hitler-t és »pfuij Hitler-t« kiabáltak.

»A német néplársak« sokat szenvedtek ebben az időben — jegyzi meg a jelentés, amely-nek végén a lektor tanácsot ad a német követtségnek arról, hogy hogyan lehetne az országot elnémetesíteni.

»Igen hatékony kultúrpropagandát lehet kifejteni a film útján. A német film le-kei és a német híradókkal módszeresen kell eldúlni a vi-deóket.

— Kultúrpropagandánkat azonban — írja Heybey — fel-tűnés nélkül kell kialakítani és kerülni kell a »pénztration pacifique«, vagy a »pángemém gánkhodásnak« még a látsza-tát is. (!!!)

Legmegdöbbentőbb része Riedl tevékenységnek az, amelyet

Magyarország és szomszé-dainak összevesztése ér-dekében

fejtett ki. Egész könyvtárat gyűjtött össze a fasizista, imperia-lista uszításnak.

A fasizista Bratjanu pro-fesszor »Ez Magyarország« című sorozata éppúgy meg-található nála, mint az a ki-limutás, amelyben Magyar-országot, Jugoszláviát és Ro-mániát állítja szembe olymó-don, hogy tervezeteket dolgoz ki egy-egynek a másik rovásá-ra való területi megjutalma-zását illetően. Az egyik fej-zet címe »Megindokolható ro-mán igények Jugoszláviával szemben«. Ennek második fe-

jezetében Riedl a következő-ket írja:

»Német népi érdekből leg-akosabb volna egyesíteni a Duná, Tisza és a Maros kö-zösít bányai területet,

mert így kompakt német település jönne létre, ke-rek ötszáz ezer német népi lakossal.

Az eddigi Jugoszláviának igé-rt bányai terület Temesvár felé gravitál.«

Amikor náci-Németországra már kimondták az ítéletet, s a Végzet feltartóztatathatatlann közlekedett, a diadalmas Vörös Hadsereg és a szövetségesek hadseregeinek rettentően csap-ásai alakjában, — 1943 de-cemberében Riedlnek és társ-ainak nem volt más gond-juk, minthogy »Europas Kraft zum Siege« — »Európa ereje győz — címen bárgyu »disz-müvetz« adjanak ki, amelynek fedő ajját a Németországgal szövetséges államok zászlóinak színeivel tarkították. Ez a »diszmü« egy példányban még megtalálható Riedl náci-fő-megbizott elhagyott lakásán, temérdek üvegeserép és egyéb szemét közepette egy levél kí-sérletében, amely utasítást tar-talmaz arról, hogy a diszmü-vet milyen járatokhoz kell megküldeni. Ezek között szerepelnek Barabás, az Új Magyar-ság munkatársa, Zi-lahy Sebess Jenő, Marjay Fri-gyes, dr. Gál István, a Donau-Európa szerkesztője, Oláh György, az »Egyedül va-gyunk« és Vajta-Vesce Ferenc, az »Ország« szerkesztője. Ezeket kapcsolatban itt fekszik Oláh György köszönőlevele, »Nagyon szép munka, sok há-lállal köszönöm.« Az öv utol-só napján kell levélben Oláh Riedlnek, ahogy illik, boldog üveget kíván. Oláh különben e boldog üveg során, mint a házbetűk mondják, Rajnissal együtt sok pezsgőt megivott az intrikus Franz Riedl ma-már oly szívós és elhagyott la-kásán. (S. V.)

Tífuszt és vérhaszt árulnak az utcán

A »Reggeli Újság« egyik legutóbbi számában elsőnek tettük szöve azokat a tartha-tatlan állapotokat, amelyek a fővárosi polgárok életét lép-ten-nyomon veszélyeztetik.

Megemlítettük, hogy a víztá-roló medencékben a mikróbak milliói tájégyeszenek, a le-gyek és szanyagok zsongják körül és kibíthatatlanná teszik a környék lakóinak életét.

Most, a gyümölcsésszon ide-jén, a porfelfűkbe burkolt ut-cákon kosarakban, ládákban, kosokban kellet magat a cse-reszre, eper, millió és millió légy kelvelt csemegéje, hogy azután a gyamullan vásárló gyomrába jutva, tífuszt, esetleg vérhasst fertőz-e az embereket. A »ombamódra el-szaporodott esserszók, cuk-rásdzsák édességeit is belepik a legyek, terjesztve a járványos betegségeket.

A polgármesteri rendelet már hetekkel ezelőtt napvilá-got látott, ennek ellenére fe-detlenül hagyják a kereskedők árúikat, holott egy kis jáka-rattal és igen kevés költség-gel elkerülhetők lennének az életveszélyes fertőzések.

haladéktalanul közbe kell lép-nie és a piac állandó ellenör-zésével elejét kell venni, hogy Budapest utcáin — nem túlzás — tífuszt és vérhaszt árúsítsa-nak.

A hatóságainknak legdrá-kóbb büntetésekkkel kell sújtani azokat a kereskedőket, akik a rendelkezéseknél nem tesznek eleget.

Látta már?

AZ

»ON OSZTÁLYA«

KIÁLLÍTÁSI TERMEIT

ÉRDemes MEGTEKINTENI

HA ÖNNEK IS VAN ELAD-HATÓ HOLMIJA (bútor, sző-nyeg, ruhanemű, porcellán stb.)

Hozza be!

MEGBÍZÁSBÓL GYORSAN ÉRTÉKESITI A

DIVATCSARNOK

A tisztfőreai híradókat.

Most aztán kiderül...

Most aztán kiderül, hogy ki mit tud. Ezekben a fura napokban mindenki számára nyitva minden ajtó. A nagy lehetőségek korát éljük. Az ország és a város tele van Amerikákkal, amelyek türelmetlenül várják a maguk Kolumbuszait. Azelőtt fantasztikusnak tűnő karriernek születnek manapság; az ember lép-tényomon találkozik olyanokkal, akiket régebben észre se vett és ma vezető pozíciókban ülnek. S ez így van rendjén. Nincs számarlétra, nincs aláírás beleszállítás, nincs családi összeköttetés, nincs családi hagyomány, városi trónörök-lés és hivatali hitbizonyítás. Csak egy dolog van: rátermettség. Nincs orosz Beschreibung, nincs származási akadály, nincs összeköttetés-hiány, nincs atyafiságos komaságos-klubiról állásnyerés, csak egy út van: a tehetség országúta.

De valljuk be, ez a mostani világ, a kinyitott szilipek, ledöntött gátak, felrúgott hagyományok, kirádirított paragrafusok világa nem mindenki számára öröm. Mert most aztán kiderül, hogy ki mit tud, ki a legény a gáton, hogy valóban nem halaszlja holnapra kiki azt, amit ma megtehet s valóban aranyat lel az, ki korán kel. Ki nem ismeri közülünk a mult idők mártírját, aki általános emberi részvételt és számos jótékony adománytól kísérvé járta a magyar ugart vagy a magyar eszűtelt és szólt: Tele vagyok tervekkel, óriási lehetőségek lennének, a kis-ujjam hegyében is tehetség nyílvész, feltörő ötleteim ellen orvosságot kell szednem és tettvágyamat csak gyógy-masszázs tudom levezetni... de hajh, mit csináljak? Nem engednek szóhoz jutni, mert 1. nem vagyok árja származású, 2. destruktívnek tartanak, 3. 1919-ben kommunista mozgalomban vettem részt, 4. szembenállók a jobboldali kiszolgálóival, 5. satöbbi. (A nem kívánt érv törlendő.)

No már most: bekövetkezett 1945, amikor is nem kell ártás az érvényesüléshez, szabad (sőt kívánatos) jobboldali értelemben destruktívnak lenni, nem kompromittál a radikális mult, jó pontnak számít, ha valaki szembenállott a reakciókkal... satöbbi.

Es barátunk mégsem érvényesül.

Es most aztán kiderül, hogy mondjuk Kovács úr nem azért nem érvényesült 1944-ig, mert azelőtt esetleg Krauszának hívják, hanem mert lusta fráter. S mondjuk Blama Lajza mégsem a közsmeret nem közsmeret paci-fista állásfoglalása miatt nem jutott szerephez, hanem mert tehetségtelen.

Ugyanis minden pályán voltak ártalomottak. Most pedig kellemelemmel konstatáljuk, hogy minden lehetőség nyitva áll előttük s a karrieresnélkül-hoz nem kell egyéb, csak egy kis tehetség vagy egy kis szorgalom. Hogyan? Nincsenek többé politikai barrikádok? Ez kissé kínos... Új kifogás után kell nézni.

De ezeknek ne hívjük őt olvasó, te nyájas. Korok változnak, de a tuncság és a tehetségtelenség örök. Ebben a mi új világunkban reális fény sugarat vetők mindenre, ami azelőtt romantikus homályba borult. Most aztán kiderül, hogy ki volt a valódi és ki a műmártír. Hogy ki az álbita és ki az igazi. Nem esodálkoznak, ha illyesfajta apróhirdetés jelentek meg valahol: Elvostattam a farsághal: Elvostattam 1945 január 18 és június 2 között. Beállított megtaláló az együttérzést tartsa meg, csak a készpénzt adja át sokonokás nagyapának. Jelölés: »A demokrácia áldozata.«

Szánthó Dénes

Bécsi hírességek, akik megúszták...

Amikor május első napjaiban ötvi emigráció után visszatértem Bécsbe, alig három hete mult, hogy a város megszabadult a náci barbároktól. Rögtön megállapítottam, hogy a bécsiek alaposan kigyógyultak »Anschluss betegségeiből. A németbirodalmiakat és különösen azokat, akik politikai működést fejtettek ki, nem kívánatos idegeneknek tekintik és Ausztria elhagyására kényszerítik. Bécsben ma már alig halljuk »német szót, csak bécsit. A bel város elpusztult, de a kedély nem. A színházak és mozok, illetőleg a kávéházak hamarabb nyitlak meg, mint nagyon sok üzem és tele is vannak. Ezekben sok régi jó ismerősöm találtam.

Dr. Gerő József.

Dr. Gerő Józsefet Budapeston is jól ismerik, mint az osztrák labdarúgó szövetség elnökét és a magyar sport régi barátját. Már 1938-ban lefogták, tizenhat hónapot töltött internálótáborban. Ma pedig az igazságügyminisztérium egyik államtitkára. Tavaly márciusban osztrák emigránsokkal és ellenállás mozgalmak vezetőivel Budapestben beszélt meg a politikai helyzetet. Gerő tudta, hogy a náci napjai meg vannak számlálva és most, hogy találkozik vele, emlékeztet tavalyi potimizmusára.

— Első dolgom — mondja — hogy kiküszöböljük az osztrák igazságszolgáltatásból mindazt, amit a hitlerizmus belélerőszakolt. Az átalakulásra kapcsolatoslan rengeteg jogi probléma vár megoldásra. Sok embert el kell bocsátani államj szolgálatból, a bíróságokat is alaposan meg kell tisztítani. Mindazokat a tisztviselőket, akiket faji vagy politikai okoknál fogva 1934 óta állásaikból elhocsátottak, most visszaveszünk.

Dr. Karl Zankl.

A most újjászélesztő osztrák futballsport vezetője, dr. Karl Zankl a legnépszerűbb osztrák futballisták egyike volt, mellékesen egybéként helyettes rendőrőnök. Zankl ezeket mondja:

— Jó osztrák voltam és minden inkább, mint a birodalmi németek barátja. Mint rendőrkapitány házárulást perbe fogtak. A Gestapo rettenetesen megkínzott. Noha felállásig álltam van a rendőrfőkapitányságon, a labdarúgás változatlanul érdekel. Nagyon szeretnék Magyarországra és Auszria között válogatott futballmérkőzés meg ez év augusztusában létrehozni.

Paul Hörbiger.

Hörbiger Pál, a filmkedvence is kénytelen volt akaratlanul vendégszerpelni a Gestapónál. 1944 januárjában vizsgálati fogságba vetették, amelyről többek között ezeket mondja:

— Már azt vártam, hogy az SS hidegre tesz. Az utolsó pillanatban azonban úgy látszik segítőt rajtam az, hogy színész vagyok és hogy nagyon sok embert megereteltem... Szeretnék mielőbb egy budapesti vendégjüket nyélbe ütni.

Rolf Jahn

Rolf Jahn, a Deutsches Volkstheater igazgatója színigazgatói működését akkor hagyta abba, amikor a náci elzárólták Bécsbe. Később háromszor ki is bombázták lakásából, de mindez nem zavarta abban, hogy küzdjön a németek ellen. Éjszakánkénta röpcedulák szót szót. Persze ő is áment Gestapóék fogságán, de...

SAZS ÉKSZER
KÁROLY KORUT 3A
VÉTEL - ELADÁS

megúszta. Jahn, aki most az osztrák színpadi szövetséget élönke, a következőket mondja:

— Szeretném régi színházamat feltámasztani és a szó legnépszerűbb értelmében vett népszínházat szervezni. A Budapest és Bécs közötti kulturális kapcsolatokat ismét fel kell venni. Örömmel várom az új magyar szerzők darabjait is.

Else Wohlgemuth.

A bécsiek híres hősnője, a kislány Stuart Mária, Minna von Barnheim, Sapho és Valois Erzsébet, aki huszonegole éven át gyönyörködött a Burgtheater köztársaságát, 1938-ban kénytelen letlen abbahagyni a színjátszást.

— Súlyos het esztendőm át-am azóta — mondja. — A sok szenvedést és megaláztatást az tette elviselhetővé, hogy kollégáim minden módon igyekeztek velem feloldani a helyzetet, amelybe kerültem.

Anday Piroska.

Anday Piroska 1938 március 13-án egy emlékezetes Tris an előadásán lépett fel utoljára. Műve-

szete azonban a hetévi hallgatás alatt nem esorbult.

— Még most se tudom elhinni, — mosolyogja Anday — hogy megint énekelhetek. Az elmúlt évek alatt úgyzólván csak emlékeim tartották bennem a lelket, amikor Párizsban és Londonban Mahlonnek »Lied von der Erde« című dalciklusát bemutattam.

Karl Seitz.

Karl Seitz, Bécs legnépszerűbb polgármesterét 1944 július 20-án vették börtönbe a náci. Mindig tüske volt a szemükben a polgármester, akit a náciuralom alatt is szívólyosan üdvözöltek a bécsiek mindenütt, ahol megjelent. Fogságbevétele után laborrőtáborba hurcolták, híre is kelt, hogy öregség, betegség és szenvedések vezettek vele, most vált ismeretessé, hogy Thüringában amerikaiak kiszabadították a foglyótáborból és jelenleg körhízában várja a felgyógyulását. Bécs lelkes fogadtatást készít elő polgármesterének, aki soha nem volt hajlandó beadni derekát a fasizmusnak.

F. E.

A KICSAPOTT DIÁK, akiről egyetemet neveznek el

Rögtön előbeocsátjuk, hogy az olvasó ne törje soká a fejét: a kicsapott diák, akiről itt szó lesz, nem más, mint József Attila, az új demokrácia Magyarországra és az új, szabad Dunamedence most már végleg győzedelmes, lélekoldító lírikusa!

Igen, a szegedi egyetem diákjai feliratot intéztek a Rector Magnificus-hoz és a magyektintetű tanárhoz, s kérték, hogy a Horthy Miklós Tudományegyetem-et sürög-son keresztelejék át József Attila Tudományegyetem-mé!

Így tehát rövidesen megtörténik majd az a furaóság, melyet egybéként teljes mértékben helyeslünk, hogy egy kicsapott diák, halála után, a kicsapó egyetem szellemi »duklónosaként« tet vissza kiscsapatlánom színhelyére.

Mindahhoz, hogy ez bekövetkezzék, az kellett azonban, hogy ne legyenek többé kivérendt professzorok; hogy megszűnjön végre az osztályuralom szellemi terrorja; hogy a nemzet a nép vállaira és a nép lelkébe helyezze jövőjét.

József Attilát egy vers miatt dobták ki a szegedi egyetemről. A vers a »Szegede című napilapban jelent meg. Teljes egészében ideiktatjuk:

Nincsen apám, sem anyám,
se istenem, se hazám,
se bölcsőm, se szemfedőm,
se csókom, se szeretőm.

Harmadnapja nem eszek,
szókat, se keveset,
hűsz esztendőm hatalom,
hűsz esztendőm eladom.

Hogya nem kell senkinek,
lát az örölg veszi meg,
Tiszta szívvel belőjük,
ha kell, embert is öök.

Elloagnak és felkötnek,
áldott földdel elfödnek,
s halálhozó fü terem,
gyönyörűszip szívemen.

A költemény ridég jelentése szerint, a sorok egyes szavain nézve, Horger Antalnak valóban csak helyeselni lehet. Csakugyan nem való diákok nevelőjének olyasvalaki, aki mindent-mindent megtagad: apát, anyát, istent, hazát...

Amde ezt a verset olyan költő írta, akit — sokakkal, a legjobbakkal együtt — kitagadtak, megtagadtak, koplattak, ledorongoltak, kiáltkoztak a Horthy-féle neobarokk magyar világ kultúr-hiskirályai, akiknek gyula-diákos fűzfánytűlések és meklészlós rimfaragások kellett.

A neobarokk kártyavár összeomlott. A Horger professzor rossz emlékekkel ködösödtek. A végén a lázadó költők győztek. Es idézhetjük József Attila versét:

Ha örül Horger Antal úr,
hogy költőnk nem nyelv-
tant tanul

sekély
e kéj —

En egész népemtel fogom
nem középiskolás fokon
tanítani.

A Horger Antaloknak bizony nincs okuk örülni. Takarodót fújnak nekik.

Sós Endre

— Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. június 3-án, vasárnap d. e. matinét rendezett ifjú munkásainak nyaralattási alapjára. A művészi rész előtt Pakkó Sándor nemzetgyűlési képviselő, az Athenaeum nyomda vezérigazgatója meglöghangú szociális beszéddel nyitotta meg a magas színvonalú előadást. A műsor rendkívüli sikerét ünneplően fardozásokkal Bartók Jutka, Déri Sári, Fellegi Teri, Harányosi Ilona, Lőrincz Aliz, Makláry Márta, Matyás Jolán, Nagykerécsi Ilona, Orsolya Erzsé, Staud Károli, Szendvay Lili, Dénes György, Füzessy Rébert, Gárdonyi diákok, Gonda István, Gonda László, Gömböry László, Kuklis Lajos, Matcsiner Béla, Pe hes Sándor, Szentiványi Kálmán, Szegedi Sándor segítették elő.

Pénzbeszedőt kifizetőt te veszünk

Jelentkezés a Reggeli Újság kádóv-alatában, Erzsébet-kr. 7. d. e. 9-11-ig.

A belpolitika hete

A belpolitikai élet — a hét legérdekesebb híre szerint — hosszú kényszerpihenője után rövidesen újra megelénkül és visszatér a »rendes« kerékvágásba. Ehhez elsősorban az kell, hogy az ideiglenes nemzetgyűlés teljesse legyen s éppen ezért a Dunántúlon még ebben a hónapban megtartják a választásokat. A Dunántúl százötven képviselőt küld az ideiglenes nemzetgyűlésbe, a korábban felszabadult területeken pedig pótlólag még tíz képviselőt választanak s így a nemzetgyűlésnek negyvenháromevennyolc tagja lesz. Június utolsó napjaiban aztán összejut az ideiglenes nemzetgyűlés és megkezd munkáját. A kormányban — hír szerint — az a terve, hogy a nyár folyamán megalkotják az új választójogi törvényt, amelynek alapján szeptemberben vagy októberben megtartják az általános választásokat. Ezzel az ideiglenes nemzetgyűlés meg is szűnik és a választások alapján megalakul és megkezd működését az alkotmányozó nemzetgyűlés, amelynek első feladata lesz az alkotmányjogi kérdések rendezése.

Politikai körökben nagy érdeklődéssel várják az új államtitkárok kinevezését. A pártok ugyanis nem voltak megelégedve az eddigi elosztási aránnyal s ezért kerüli sor az újabb kinevezésekre. Eddig a kiscsapott diáknak hat, a szociáldemokratáknak öt, a kommunistáknak két, a parasztpártknak egy államtitkára volt, három államtitkár pedig demokrátaártnak, illetve pártönkivülinek számított.

A Szociáldemokrata Párt az elmúlt héten bejelentette a miniszterelnöknek, hogy Takács Ferenc iparügyi miniszterre a mozgalomban van szükség s ezért felmentését kérték. A párt Bán Antalt, a párt helyettes főtitkárát ajánlotta iparügyi miniszterre. A nemzetgyűlés politikai bizottsága a miniszterelnök erre vonatkozó bejelentését egyhangúlag elfogadta és a Nemzeti Főtanács Bán Antal iparügyi miniszterre kinevezte.

Erdi Ferenc helygyminiszter egyik legutóbbi nyilatkozatában közölte, hogy a rendőrség újjászervezésével kapcsolatban minden vármegye élére rendőrfőkapitány kerül, aki főnöke és parancsnoka a megye területén működő valamennyi járási kapitány. A kapitányi állás betöltése a törvényhatóság bizottság jóllése és a helygyminiszter kinevezése alapján történik. Az ország huszonöt vármegyéje közül tizenötnek már van főkapitánya, részben önkormányzati, részben helygyminiszteri megbízás alapján.

Nagy Ferenc újjáépítési miniszter miniszterre történt kinevezése alkalmából a Magyarok Világszövetsége helyben üdvözölte. A miniszter válaszában hangoztatta, hogy a külföldi magyarság fordítsa figyelmét az újjáépítés munkájára, mert ez a feladat minden magyar erőnek, tehát a külföldi magyarság erejének is igénybevételel követeli meg.

A miniszterelnökségen érdekes pártközi konferenciát tartanak: a pártok képviselői a Vitézi Szék teljes és végleges felszámolásáról döntenek. Ezzel kapcsolatban természetesen tisztázódik a vitézi cím használatának és a vitézi telkek kérdése is.

(T. B. L.)

DÉVAI órák
József-körút 81.
ARANYAT ezüstöt
BRILLIÁNT és
MARVIN szerkesztőt
vesz-elad a régi szolid alapon.

BRÓDY ISTVAN BESZÁMOLÓJA

Milyen a román politikai és gazdasági élet

Bukarest, 1945 június.
Századokon keresztül gyarlata, kínzota, gyilkolta egymást a magyar és a román. Ez most megszűnt: nincs és nem is lesz többé, aki az egyik szomszéd népet a másikra uszítja.

Most már szabad a jót is megírni arról a tizenhétmillió érdekes, színes, többségű nácioról, amelyet nálunk dívat volt elől-nek nevezni.

Ime egy kis, népszerű ismeret a román nép jelenlegi állapotáról: politikájáról, gazdaságáról, vezetőiről, arról, hogy miként gondolkodnak rólunk, magyarokról.

Bukarest

A román fővárosban ma több ember él, mint a háború utáni Budapesten. A város rendeződött, de egy kicsit még rendezetlen. Óriási blokképületek mellett még ott vannak a befelé, az udvarra néző ablakú bojárházak. Az utcákon — most, nyáron — reggeltől éjfélig kint él egész Bukarest. Az

autótaxik kullognak az ember után és a sofőr könyörög a fuvarért.

Mindenki panaszkodik a drágaságra, de mindenki keres. Egy jó munkás 100—150 ezer lei havibért kap, a magán-tisztviselő keresete hatvan és kétszáz ezer lei közt változik. Az államhivatalnokok fizetése jóval alatta marad az általános kereseti színvonalnak. Az

orvos egy látogatásért három ezer leit kap,

ha nagyon jóhírű: ötezeret, tehát vagy kétszázötven pengőt.

A gazdasági élet

vajudik. Rendkívüli problémák adódtak, amelyek közül vezet a szállítás kérdése. Románia vagyonait is elrabolták a németek. Náluk is olesó a liszt, ahol a búza terem, de majdnem megfizethetetlen a városi lakosság számára.

Nehéz kérdés, miként lehetne aktívá tenni az állam háztartását, amelyet terhel a nagy hadsereg és a multhólt ittmaradt tengerényi államhivatalnok.

Kialakulóban van egy új gazdasági rend:

szabad piac mindenki számára és költött piac azoknak, akik a tényleges termelő munkát végzik.

Minden nagy iparvállalat, minden állami közület szakszervezeteket rendel be. Ezek önellátó szervek, amelyek jelentős kedvezéseket kapnak, hatósági áron az elsődrendű szükségleti cikkeket.

Az alapelvek:

minden dolgozóknak meg kell karnia azt, ami élete fenntartásához, gyermekei jövőtárhoz szükséges.

Ezzel szemben: aki luxusra vágyik, kielégítheti tárgyait a szabad piacon. Senkit sem korlátoznak, de ez a szabadság pénzbe kerül — pénzbe, amelynek egy része visszafolyik, hogy megkönnyítse a dolgozók életét.

Az orosz szerződés érdemében is nagy része van a pénzügyminiszternek. Májusban ő és a delegáció többi vezetője (Tudor Gheorghe, Petru Gheorghe, Petru Gheorghe) államtitkár) nagy eredménnyel jött haza Moszkvából.

A Szovjet határtalan nagylelkűséggel sietett Románia segítségére.

Románia kölajtermékeket és lát ad és ezért a nyersanyagok mindegyikéből, ami Oroszországban terem, részesedik.

Négyezer vagón gyapotot küld a Szovjet és ebből száz vagón a szerződés aláírását követő harmadik napon már átlépte a határt!

Valóságos »burbac«-láz van (így hívják románul a gyapotot), a határlárak egyik napról a másikra, ötven százalékkal uesetek és manapság nem ajánlatos, hogy bármelyik budapesti siber szövület fuvarozzon Bukarestbe.

A politikai élet

a szovjet szerződés hatása alatt áll. A tömegek látják, hogy az az irány, amelyet Groza Péter miniszterelnök képvisel: az élet megkönnyebbüléséhez, a fizikai és gazdasági szabadsághoz vezet.

A román értelmiség

nem piszkolta be magát olyan mértékben, mint a magyar, de azért náluk is ott ültek félrevonultan, kárpótvendve és sültögtva azok, akik várták, hogy Groza el fog bukni a gazdasági akadályversenyben.

Ezek — még ezek is — kénytelenek belátni a világviszonylatban nagystilusú román kormányelnök politikájának helyességét.

A kormányban

hat miniszter játszik nagy szerepet. Tudor Gheorghe, Gheorghe, Gheorghe, a kommunista belügyminiszter, Raducanu, a szocialista munkügyi miniszter, Besan gazdasági miniszter és Tatarescu külügyminiszter. A két utolsó polgári —

a liberális párt disszidenseihez

tartozik, azokhoz, akik gondolkozás nélkül ott hagyták Bratianuék, hogy odaálljanak Groza mellé.

Tatarescut egész Európa minden politikusa ismeri: sok konferencián képviselő nemzetét.

Röviden ennyit ismertetünk a jelenlegi Romániáról, arról a szomszédról, akivel sok évszázados harcok után úgy akar együtt élni és dolgozni a magyar nemzet, hogy abból mindkét népnek, kulturális és gazdasági téren, komoly előnyei és értékes eredményei legyenek.

A közgazdasági élet veszteségei a német terror és a nyilas vérengzés során

A halál nagy aratása igen örekekenyen sújtotta a magyar közgazdasági életet. A német terror, a nyilas vérengzés és a bombázás egyformán szedte a maga áldozatait ideháza és a német hadalátárokban. 1944 március 19-én kész gazdasági listákkal vonultak be a németek Budapestre és aki nem tudott előlük elmenekülni, azt letartóztatták és vagy azonnal elhurcolták, vagy »elhelyezték« Kistarosán, a pesti-vidéki ügyesség fogházában és a Svábhegyen.

Az azonnal elhurcoltak sorából meghaltak a némethaláltáborokban:

- Vida Jenő, Madarassy-Beck Marcel, Káldi Jenő, nines megnyugtató hír Kálmán Henrikről sem, aki azonban egyes jelentések szerint, ha belegen is, de életben van. Rendkívül tragikus véget ért.

Buday-Goldberger Leó, aki Mauthausenben azon a napon halt meg, amikor ezt a haláltáborát az amerikai csapatok már felszabadították. A később elhurcoltak sorából egyelőre nines hír

- Rapoach Gézáról, Ledofszky Béláról, Balázs Lászlóról, de még van remény, hogy egyik vagy másik valahonnan hírt ad magyarul. Meghalt idegenben Hercz Henrik, Hirsch Albert, Hiller József.

A nyilas rémuralom egyik legfájdalmasabb áldozata

Stein Emil, a Kereskedelmi Bank volt vezérigazgatója, akit 1945 január 12-én éjjel hurcoltak el személyi kocsiján menhelyéről és a Dunaparton agyonlőttek.

Hasonló sors érte január első napjaiban

Halász Manó, az egykori Általános Takarékpénztár 30 éves nyugalmazott vezérigazgatóját.

Bánó Dezső, Balatonfüred volt vezérigazgatóját.

Január elején hurcolták el Lénksz Jenőt, a KSOD volt ügyészét, akinek azóta nyoma veszett.

Feleségével együtt gyilkolták meg a nyilasok

Szebeni Artúr, a Salgótarjáni cégvezetőjét.

Az ongyilkosságba kergettek családjukkal együtt

Szűcs Dezső, a Nemzeti Bank igazgatóját és Wolff Szigfrídot.

A Hitelbank igazgatóhelyettesét.

Az őstrom alatt vesztette életét Mátyás Jenő,

a Rimamurányi vezérigazgatója,

Bertalan István,

a GyÖSSZ gárdájának egyik kiválósága.

Alloni Árpád, a Leszámitelőbank ügyvezető igazgatója.

Sok fájdalmas veszteség érte a közgazdasági újságírást is. Fülecskevel együtt kivégezték a nyilasok

Kösa Miklóst, míg a németek Barabás Bélát, Ligeti Bélát és Pártos Szilárdot

hurcolták el úgy, hogy teljesen nyomuk veszett.

LEVÉL TOLNÁBA

Kedves Walter,

megkaptam levelét (megint jár a posta szép Magyarországon), tudomásul vevtem súlyos panaszát, de segíteni — s még azt sem mondom, hogy sajnos — nem tudok, nem is akarok magán. Hat táborban van ezidő szerint, kedves Walter, még valami közmunkát is végez. Ezt nagy igazságtalanságnak érzi. Mert ugyan mit követelt érzi? A Volksbundnak lény, tagja volt s beköltözött a lakásba, amelyből a volt tulajdonos elhurcolták; egyebét is használta a pütkösdí királyság ideje alatt s igaz, hogy jelen volt, amikor kocsiba rakták azt a szerencsétlen csoportot, amelyből senki elő nem került ére azóta. De mindenképpen kétszerből tette, mások, először, pedig szabadon járunk. Nem szólhaty-e érdeklőben?

Nem Walter, nem szólhatok. Egészen más dolgom van. Mindenekelőtt azt a magam, szerény kis életét szeretném összefoglalni úgy, hogy ellátson meg egy ideig. Mert hajszalon null, hogy ott nem hagytam a maga kedves népszerűségében. Mauthausenből jöttem most haza, tizenkét hónapig élveztem és néztem azt, amit maguk egy uralkodásra hivatalot faj és nép magasabbrendű életfelfogásának neveztek s ésszel empúntam az olyan szentegés iránt, mint amit a maga vállára raknak. Minék unassom, kedves Walter, a kőhárdas, gázkamra, agyonverés, halálra koptatás, megfagyasztás leírásával, bizonyára fűlehe jutott arról egy s más. Hazajövet hallotam én, milyen rágalott és ravasz módszereket eszeltek ki a horogkereszt rajongói azoknak elpusztítására. Csaknem vagyónára szemet vetettek — ezt maga talán még jobban is tudja, mint én. Felhagyóztatását unalmasnak találta. De nyugodjon bele, Walter, hogy a maga helyzete lakodalmi ünnepeig alhoz képest, ami száz- és százszor ártatlan magyarnak — férfinak, nőnek és gyermeknek — osztályrészt jutott s hogy a legokosabb dolgot, amit tehet, ha szépen, de nagyon eszűben marad.

Mert magán ugyan valóban táborba vittek. Azért, amit irásiban enlül, meg azért is, amit bölcsen elhallgat. De azon az emberiség és keresztényi módon, mely a magyarságnak — ha engedtek, hogy magyar legyen, egy kicsit keleti, egy kicsit tunya, nagyvonalú és gavallér — mindig sajátossága volt. A lakást nem rabolták ki, a gyereket nem verték agyonörékra, saját magán nem esiklandozták létes dróttal. Nem kellett attól rettegni, hogy ha egy kicsit elfáradna hárább marad, menet közben; pusztással segítik előbbre, míg leintatva a tarkókövésre meg nem erik. Nem törték a csalájt emberi ruhába bíjt fenvednek, nem fullasztották nyolcvanmagával a herkecsiba, nem küldték eleven pokolba ördögi szomszúsággal. Megaduldt pártiszahuk nem süttögték eleven húsát, bomlott szadizmus em esonkított bele vérsz és reszkelő tesébe. Egyszeriben kivették a táborba, úgy, Walter s most a táborlakóknak megfelelően dolgozik és eszik.

Mind úgy mondják, hogy ami történt, arról maguk nem tehetnek, azért nem felelősek. De ki lehetett azért, ki volt felelős azért, hogy szidónak született, vagy talán már csak egyik szülője született annak? S tudja, Walter, hogy mégis mit műveltek ezekkel az ár attalokkal, a maga SS-népszerűségi, Volksbund-testvérei és nyilas barátai? Ugy-e: fogjuk be a fülünket, eszünk be a szemünket,

ne halljuk, ne idézzük többé ezeket a borzalmakat? Most egyszerre nagyon humanusnak, nagyon megértők és megbocsátók lettek valamennyien; felfedezték azt a közéleti igazságot, hogy a multat el kell feledni; sőt levetni, a jövő felé kell fordítani a tekintetünket, nem kell a régi sebekben várakolni.

Talán lesznek, leszünk olyanok, akik meg is szíveleik ezt a tancsot. A saját szenvedésüket jogunk van megbocsátani. De nem ehetjük, hogy büntetlenül engedjük menekülni a fiziszmit és ud-csúst, a rendszerről avarot dög-részt, a hagyományos téboly förtelmes életelmélttségét. Nekünk az emberiséggel, gyermekeinkkel és unokáinkkal szemben kötelességünk, hogy utána menjünk minden odcaba, minden elrejtett zug-gyába, ledőn süik vedkezésének minden hazug heccnyesztést szöccit és előragasszuk a sötétből minden tettest és cinkosait, akik ezt a rendszert szűk és nevelték, vagy csak semlegesnek árték; akik ezt a háborút gonoszul felidéztek, akik Luta hazugságaikkal a szidőket tévútra vezették, akik belőle hasznolták; akik kapzi vágyakul elcigittek ki milliók tömegsírja mellei; akik bamba vigyorral mulatságnak tekintettek mások győrdését, akik segítettek a maszlagol koltyvasztani a gyilkos indulógerjess és konyhaján; azoknak felelnök kell. Hogy késs utódk is emlékezzenek rá: nem lehet büntetlenül vétkezni, s egy kis kézmóssággal, vagy átfestéssel az ördök jötteket újból kezdeni.

Igy van ez, Walter. Elbe bele kell nyugodni. S örülni, hogy a maguk által annyira előközött demokrácia még most is, még magukkal szemben is ragaszkodik emberiség módszereikhez. Talán jobban a kellelénél. De erről rájád máskor beszéltek. Hiszen magukkal szabad levelezni, magukkal — boldog emberek — szabad látogatni, magukhoz szabad onnivalót, cigarettát bevinni. Emlékezzék Walter, azokra, akiket maga látott vagónba gyöndözölni — emlékezzék és legyen nagyon meggedelt a sorsával.

Ugy írom ali ezt a levelemet, ahogy a maga néptársai hajdán, amikor Mauthausenben páróra vétközöttek, utolsó szal zsebkendőm mindenemet elrabolva, még nevéme is elvettek, csak egy számlélt belettem:

66269

— Orvosi hír. Dr. Adler Sándor kórházi sebészfogorvos új rendelése V. Honvéd utca 22-24.

— Dr. Berend Endre ortopéd-sebész újból rendel 2-4-ig, VII. Erzsébet-körút 52.

— Engel László, a Nemesség és Orás Pártarsulat házagnya, belügyminiszteri engedéllyel Bodor Lászlóra magyarosította nevé.

— Proicz Órajavítás. Tenenbaum, Wesselényi-u. 10. (8-3-ig.)

— A Ludas Matyi legújabb száma bővített terjedelművel, több-szintű nyomonlással jelent meg. A népszerű viccelap a politikai és társadalmi életet ringosteg trófaváral, rajzsal, verssel figurázza ki.

1x1 héten hirdetek. Egész héten vásárolok aranyat, ezüstöt, briliáns!
Órát a legmagasabb áron.
FÜREDI (Schwarz) órásmester Pannónia-utca 8. sz.

FOGLAR BÉLYE
VÉTEL-ELADAS
V., Városház-utca 6. 9-2-ig

testápolás Vasenol

Tíz hónapig pincékben kellett rejtgetetni Szabó Dezső önéletrajzát

»Szent Sebestyén voltam, aki magam készítettem és magam adtam kezekbe a nyilakat, amelyekkel rámlövdölöztek...«

A múlt év márciusának legelső napjaiban Szabó Dezsőtől levelet kaptam. Tele volt jókedvvel, tréfával a levél.

Igen tisztelt Igazgató úr, — írta — mivel teljesen reménytelen az a remény, hogy egy könyvkiadó Pénzügyügyi Igazgatója ellátatlanosan a szegény prófi Szabó Dezsőhöz hívdz nélkül, csúttal hívom. Nagyon sok a megbeszélendőm a leveleznél nem érek rá, mert most olyan iramban dolgozom önéletrajzom második kötetén, hogy sárolom az irás energiám. Láthatatlan és Elérhetetlen Igazgatóvá válok jobbjogi tiszteltetésű údvösz és várja jőzsefkörüli lakására a kis prófi Szabó Dezső

Ha az iparengedélyüket megvonják, nem tárom, hogy ők rendelkezzenek felettem és irásom felett. Magam adom ki!

Próbáltam rábeszélni, hogy ebben az esetben tegyük el a könyvet a fasizmus bukása utáni időkre. Annál inkább, mert erősen németellenes és ez a társaság arra is képes, hogy Szabó Dezsőt vegye üldözőbe!

— Legfeljebb elveszítene! — De ez a veszteség az egész magyarság lesz!

Később megvonták az iparengedélyünket és fejünk felett ott függött már a bárd: a rakfárunkban találhatók műveket szétosztogatók a nekik testző botosinálta kiadóvállalatok között.

Szabó Dezső könyve pedig készen volt... Milyen remek ajánlók a nyilas kiadóknak!

— Az első példányt elvittem neki. Egyetlen szót sem szólt, nézte, forgatta nagyon sokáig, aztán eszesen, nagyon nem szabódezsösen azt mondta: — Ki tudja, látom-e valaha olvasók kezében... Jól dugják el.

Az ívekét szétördítettem. Egyik kis műhelyben eldugtam a címlapját, a másikban az első tíz ívét, egy nyomdában a másodikait, megint másutt azt, ami még hátra maradt.

Szabó Dezső öletei, születései, halálai és feltámadásai eltűntek minél számosabban jelenjenek meg.

A Polgári Demokrata Párt hírei

A PDP múlt héten megkezdte városi jelölési munkáját nagy érdeklődés mellett folytatta és héten a párt központi helyiségében. A kialakult vita során elsőnek Vidor Emil művelőszólt fel, aki az építkezések sűrűsége megindításának szükségességét fejtette ki. Mittler Sándor kereskedő kijelentette, hogy a városújraépítés terén a polgárság és munkásság versenyénél akár egymással, hogy minél előbb érjenek el komoly eredményeket. Novák István iskolaigazgató az újjáépítéssel kapcsolatban a tisztviselőtársadalom nyomozható anyagi helyzetére mutatott rá. Helvey Tibor az Újjáépítési Kormánybizottság kiküldött képviselője szólt fel ezután. Rámutatott arra, hogy az újjáépítés elsősorban építanyagellátási és közlekedési kérdés. Közölte a megjelentekkel, hogy a kormánybizottság minden életrevaló javaslatot örömmel és szívesen fogad. Leitner Jenő, Debrecen, a PDP nemzetgyűlési képviselő beszédében azt fejtette ki, hogy az ország újjáépítése a politikai légkör megújítása nélkül nem képzelhető el. Szabadon és nyugodtan kell az újjáépítés rendkívül nagyfontosságú problémáival foglalkozni. Szerinte a nyilasok, a németbarátok, a volksbundisták, tehát általában a fasizmus legfontosabb vonalát is az újjáépítésre kell fordítani. A vita végén Székely Dezső, az újjáépítési akadémia elnöke beszélt az elhangzottakat és ismét azt hangsúlyozta, hogy a munka megindítása előtt, ami pedig rendkívül sürgős, egyik legfontosabb feladata a békés stabilizáció mellett az építőmunkások élelmiszerrel való ellátásáról gondoskodni.

Orvosi közügyek intézésére alakult bizottság a hó 17-én vasárnap délelőtt 10 órakor folytatja a Polgári Demokrata Párt központi helyiségében (VI., Andrássy-út 48. I. em.) minden haladó gondolkodású orvost érdeklő kérdések tárgyalását. A tárgy fontosságára való tekintettel felkérjük az orvostársadalmat, hogy

Erthelben nagy feltűnést keltett multheti cikkünk, amely a színészsággal foglalkozva megállapította, hogy négy doboz gyufa árért a pesti polgár a legelőkelőbb színház legjobb helyére vált!

Utólagára a karácsonyt megelőző hetekben voltam nála. Egy zsidó származású kollégámat szerettük volna megmenteni. Arra kértem, írja meg egy levélben, milyen érdemesnek ismertette meg. Talán Szabó Dezső szavára mégis hallgatnak.

Azonnal íróasztalhoz állt és megírta a levelet. Úgy állott ki érte, olyan fedetlen mellett, mint talán még senkiért az életben.

Amikor elmentem tőle, még egyszer utánam jött a lépcsőházba és lehajolva kiáltotta: — Kijelöltem még egy példányt a könyvemből! Ezt már annyit forgattam, hogy elrongyolódott!

De várni kellett a könyvkötőre, elérkezett karácsony és az ünnepi vacsora órájába beledörögtek az ágyúk. Megkezdődött Budapest ostroma. Már nem tudtam a könyvet elküldeni. S amikor a város felszabadult és a szabad sajtó legelső példányát a kezembe vettem, ott volt a hír: Szabó Dezső nincsen többé.

Meghalt. Úgy kellett meghalnia, hogy könyvét csakugyan nem láthatta olvasó kezében...

Vándor Kálmán

Az elmúlt napokban a Fészekklub előtt eldőlött és vár a gyalognyitójára, a szanatóriumi kezesek szízekre a legnagyobb magyar színész, Csontos Gyula. Galambszürke, türelten eleganciájában az elmúlt viharos idők viszályaitól megviselt, soványabb, de kék szemének friss csillogásával kutatta az úttestet, vajjon jön-e már a korszerű gumiréteggel, amikor megkérdeztük tőle, jól ebédelt-e, keserűen legyint:

— Hagyja csak, tegnap eladtam egy pár cipőmet, a bal cipőt már biztos megvettem...

Bocsássa meg Csontos, hogy ezáltal egy kissé teleplezom, de ez egyetlen mondat a színészet láthatatlan trónusán ülő Csontos látványból bizony a reflektorral világosabban mutatja a helyzetet. Pedig az nagy művész beteg is két helyen jár szízik és mégis ruhátára darabjainak eladogatása szükséges ahhoz, hogy egy polgári konyha ebédjét elköltsé. Természetesen Csontos sohasem gyűjtötte vagyonát és nem váltotta cseréig anyagra művészeinek merhetetlen aranykincsét. Nem szíhott, nem felekedett, nem ért a Napoleont gyűjtéséhez, a valuták halmazá-

Mi hát a baj?

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

Egy 17 éves lány csodálatos története

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

Reggeli újság SZÍNHÁZA

Csontos Gyula és a színészsávság

Erthelben nagy feltűnést keltett multheti cikkünk, amely a színészsággal foglalkozva megállapította, hogy négy doboz gyufa árért a pesti polgár a legelőkelőbb színház legjobb helyére vált! magának jegyet és ennek a szomorúan igaz gyufaváltásnak tükrében rávilágított a színház dolgozóinak, a színészeknek és munkásoknak alképeszében keserves szociális helyzetére. Nemcsak a színészek köréből kapjuk a leveleket és hozzászólásokat, tömegtel, hanem a gyufaváltó előnyeit akaratlanul élvező közönség is hozzászólt a kérdéshez, az a közönség, amely eddig rózsaszínű ködbe burkoltan látta kedvenceinek és a színházi világ tagjainak életét. Míg a színészek, akiknek életén hűsübe vág a mai helyzet visszásága, az a színházi dekorációk, amely előbb-utóbb talán még tragikusabb formában is érezetlni fogja hatását, a közönség egy része — természetesen nem a feketepiac élőkészületén, hanem a munkapadok, íróasztalok, trópepek, tisztes kereskedői pulok dolgozóiról van szó — még így is tüdődrágának találja azt a szellemi táplálékot, amelyet a színház nyújt. Megfizethetetlennek találja, mert életteltelenség bizony nagyon korlátozott, mert a kenyér, zsír, cukor, burgonya primer szükségletei mellett nem jut már költségében hely valamely színház támlásszékre. A színigazgatók, a kérdés közlekedésében lévő érdekeltek pedig a jövőt, tessék denálni a gyűrtől messzire, tessék ebből a bevételből fizetni színészeket, munkásokat, világítást, adót, plakátot és az isten tudja hányféle dologi kiadást, amelyek mind együttvéve jelentik azt, hogy este hálkor a színpadon kigyúlad a rivaldafény és az előadás kezdetét veheti.

Az orosz film

frontja egyre bővül a pesti mozikkban. Öröndetes tényekről alaptalán azt meg és azt, hogy a művészi és etikailag magas színvonalon álló szovjet film milyen lendülettel szorítja ki a régmúlt idők kétféle alkotásait a mozi életvásznáról. Zoja, a nép leányas című filmet láttuk e héten a moziban. Egy tizenhétéves leány rövidke életének hősközlőmánya ez a film, amely plasztikusan emel celluloidszobrot az oroszok eme Jeanne d'Arc-jának. Egy partizánlány elfogtak és halálra kínoznak a népek. Pélig eszméletlenül dől egy újságpapírossal beragasztott konyhó falának ez a hősköltő teremés. Ez újságpapír betűi megmagyobodnak és a Pravda lapjain keresztül megelenednek a mult és látjuk azt az utat, amelyen Zoja elindult és amely a mártíromságig vezetett. Zoja akkor született, amikor Lenin meghalt, egyidős tehát az orosz forradalommal és ahogyan a Szovjet népközellet, gyarapodott, erősödött, úgy fejlődött, serdült a csecsemőből gyerekké, a gyerekkéből hős amazónná ez a leány, aki nem filmfigura, hanem élő alak volt és akinek emléke elevenen él az orosz nép lelkeiben.

STOB ZOLTAN

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

PÁRISI ÁRUHÁZ

fűszer- és élelmiszerosztálya felkén az élelmiszerüzemeket és élelmiszereket, hogy árúajánlatokkal d. e. 10—12 vagy d. u. 3—5 között VII., Adrássy-út 39 felkeresni szíveskedjenek. Mindenmenny élelmiszerrel bármely mennyiségben egész nap vásárolnak.

sához, mint ahogyan a legtöbb művés sem, ideértve írót, szabókat, festőket is, akik joforomán egyetlen szál ruhában uszáltak meg a fasizista egykon eszeveszett pusztítását.

Egy másik színész a gyereket szépen nevezve, szokimondóan mutat rá arra a fájdalmas tünetre, amely most

— Az újkor színészeit az újkor igazgatóival állítja szembe.

— A legnagyobb baj, — mondotta — hogy a színészszervezetnek nemcsak tagjai sorában, de vezetői között is helyet foglalnak a teljesen más érdeki színgyagatók. Nagyon természetes, hogy az a színészmegmozdulás, amely a jobb élet lehetőségeit keresi, szükség szerűen szembe találkozik a színgyagatók — feltételezem szín- tén teljesen jóhiszemű és jogos — ellenzésével. Ez az érdekellettel pedig egy testületben lehetetlen.

A filmek már segítettek ezen. A film munkavállalói és munkaadói külön-külön testületbe tömörültek, ezzel pedig már eleve is kiküszöbölték a szervezeti fejtengem megsértésének lehetőségét.

Az orosz film frontja egyre bővül a pesti mozikkban. Öröndetes tényekről alaptalán azt meg és azt, hogy a művészi és etikailag magas színvonalon álló szovjet film milyen lendülettel szorítja ki a régmúlt idők kétféle alkotásait a mozi életvásznáról. Zoja, a nép leányas című filmet láttuk e héten a moziban. Egy tizenhétéves leány rövidke életének hősközlőmánya ez a film, amely plasztikusan emel celluloidszobrot az oroszok eme Jeanne d'Arc-jának. Egy partizánlány elfogtak és halálra kínoznak a népek. Pélig eszméletlenül dől egy újságpapírossal beragasztott konyhó falának ez a hősköltő teremés. Ez újságpapír betűi megmagyobodnak és a Pravda lapjain keresztül megelenednek a mult és látjuk azt az utat, amelyen Zoja elindult és amely a mártíromságig vezetett. Zoja akkor született, amikor Lenin meghalt, egyidős tehát az orosz forradalommal és ahogyan a Szovjet népközellet, gyarapodott, erősödött, úgy fejlődött, serdült a csecsemőből gyerekké, a gyerekkéből hős amazónná ez a leány, aki nem filmfigura, hanem élő alak volt és akinek emléke elevenen él az orosz nép lelkeiben.

STOB ZOLTAN

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

STOB ZOLTAN

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

STOB ZOLTAN

— Rózsahegy! Kálmánnak, a Nemzeti Színház örökös tagjának színészképző tanfolyama június 15-én megindul. Az iskola új helyisége Andrássy-út 77. sz. alatt van, előzetes megbeszélésre pedig a lakásán. Szent István-körút 3. sz. alatt, délután 4 és 6 között lehet a mestert felkeresni.

Sternberg
Rákóczi-út HANGSZERGYÁR
Vétel, csere, eladás, javítás

Egy 17 éves lány csodálatos története
Hogyan él, tanul, fejlődött szervezetedet, küzdőtár orosok hőse RD mártíra
Zoja
A NÉP LEÁNYA
Scala

Felragyog ismét az MTK csillaga

Több mint ötven év látványos karrierjének vissza a múltba. Apró létszámmal, elemistákkal játszó csapatunk lakosainak körében, az odon Tattersal létszámcsökkentésénél. Egyszerre csak néhány hallott újdonság volt a felragyogásunk. A hang irányába, egyenesen a Tattersalba rohantunk. Akkor ünnepelte a főmecc Rottenbillerit, a népszerű "Gigi"-t, aki magas, nagy- és kiskerekű kerék-páriján élénk futott be a célba és nyomban utána még egy tiszteletkört róla le a meleg lapok risszolásánál, Nemsokara Matiesner Gyula jelent meg a salak-pályán. Egy angol népföldös futott és a végül métereken könynyedén lakmár hagyta verseny-lásait. Valójában ők szolgálta-lak a látványos sportesemények-anak a Magyar Testgyakorlók Körenek színeiben, amelyet néhány lelkes stesszeldőst kedvelő ember hívott 1888-ban életre. Az MTK uttlórá volt, az uttlórok leg-mérészebb fajtajából. Gyors utem-ben kezdte és sebességéből váltide-ken át mítsen vesztelt. Az alap-lás érében már tornászokból, birkózókból, keréparosokból és atlétlakból állt a gárdája. Az angol sportesemények nyomdokain haladtak, egyik versenyt a másik után rendezték, 1901-ben megal-akították futball szakosztályukat, pontosan két évvel a ferencvá-rosi Torna Club után. Nem tar-tott soká és az MTK ebben a sportágban is a vezető egyesít-tek közé küzdötte fel magát. A széles lémegek kedvelte kék-fehér színek népszerűsége meghalvá-nyozódott. Különben értettek a futball mesterségéhez. Nem tör-kelek színes, csillogó játékra, sőt a gyorsaságot sem tekintet-tek kimagasló futballerőnek. A rövid adogatással, az úgyneve-zett passzokkal megoldott játé-kekre, az állásos, művészi fut-ballra oklakták játékosait.

személyisége az MTK-t, nem lett egyedül klubsportpolitikusa. Ha kellett mindig elvaccsagították sportunk nagyjait és a nemze-léki sportterületkezésben át küld-tek csalátsorba, mert az európe-erek közül is az első vonalba tartozott és mert anyagjelen-kivül rágtörtött német, francia és angol nyelvű szónoklatával magával ragadó halást ért el külföldi kongresszusokon és az olimpiái játékokon. És ezt a minden idegszertében, a sport tiszta eszményjeitől hevülő, mind-ig moresztalan fegyverrel küzdő nagyszerű embert elcsé alkonyan eszerben hagyják a németböré- nemzeti és kereszténye alapján álló sportvezérek. A Bédlyek, a felidősek, egyetlen szót sem emel-tek érdekében, elváltak szo-dizmusukban gyönyörködve tür-tek, hogy a helyen és határmes-

gyűjén kénszermunkába löve- aticskázott és nyomorultan sor-sába belenyagodva, lehetne ki ne-mes lelkel, aki önzellenül millió-kat adozott a játékosny és a sport olttán.

De nem történeg a képzelhetet- len keménység, megfutamodott és részben már elfogott sportve-zérek azzal sem, amikor hüseny és mindenre elszánt szolgálók, Gidofalvy Pál a zültséggel palma-ját lobogtatva, a Magyar Testgya-korlók Körét sportéletükből ki-nyirta.

Az idők változnak. Az elmult hógapok forradalmi jelentősé- gű alakulása melengő, agyagot szabd eszménylása, testi kul-búrákban és szeszeti jó ékony ka-lásal. Az MTK már feltámadt. Dr. Fodor Henrik, Brüll Alfred értvedek óta érdemes munkatár-sa emelte magába a kék-fehérek zászlaját és rövid sporteszerés- n'án már eredményekben látni is az MTK fénylő csillagának felra-gyogását.

A munkaszolgálatosok „bonjai“

A gyilkosságok és rablások elfeledtek a kisebb bűnöket — átmenetleg. De még nagy-on sok családnak el emlé-keztében az a rengeteg zsa-rolás, amellyel az oroszorszá-gi magyar munkaszázadok ke-rettisztikára és legénysége ho-nok formájában sarcolta meg a munkaszolgálatosok aggdó hozzátartozóit.

Az történt, hogy a kihur-colt munkaszolgálatos a hóban és fagyban kenyeret, szalon-olajat, esetleg cipőt vagy ruha-neműt kapott a tiszt uraktól vagy a keret tisztjeitől és

megindította a hadbírsági el-járást a zsaroló tiszték és tisz-tesek ellen.

Budapesten is folyt szórva-nyosan hasonló eljárás, itt is hoztak néhány ítéletet a bonok hibócsatói ellen, sőt néhány-an uron szülőit vagy testvért is kihallgattak, aki a bonokat beváltotta. Kihallgattak és — megfenyegettek. Aminek az ítélt a következménye, hogy

a bonokat továbbra is szor-galmasan beváltották,

mert ugyan ki mert volna ki-tenni Ukrajnába hurcolt hozzátartozóit a tiszték és tisztesek megtörtölő tükének.

Most feléledt a mozgalom ezeknek a kizso zsarolások-nak megtörtelására és jöváté- lére. Az akkor inkasszált mil-liókból ugyanis a tisztetek hozzátartozói házat és földet vásároltak. Ez a ház és ez a föld még jórészt megvan és

ellenszolgáltatásként bont adott az érték tiszteszeréről, húszszorosáról, nem egy-szer ötvenszereséről.

De az is megtörtént, hogy a jobb bánásmod reményében, csak bont adott anélkül, hogy bármi ellenszolgáltatást kapott volna.

A bonforgalom óriási volt. 1942-ben kerekén

húszmillió pengőre beesül-tek az akkor hibócsatói és beváltott bonok összegét.

Amikor Nagy Vilmos lett a honvédelmi miniszter, megtit-totta a bonok elfogadását és

alaplul szolgálhat a jöváté-telre a kifosztottak ja-vára.

Ennek vet véget az a vizsgá-lat, amely most megindul és kinyomozza a keresetek pe-dánsatlan megzavargodásának titkát. Ami nem is titok.

Aki nem tud arabusul...

Tegnap a véletlen összehozott egy ismerősömmel. Már rég nem láttuk egymást, ösztönien örvendünk a találkozásnak. Besejelgetés közben váratlanul felém fordult: — Te, övegik voltál Szibériá-ban, mond, hát csakugyan olyan sokan voltak és mindannyian megajánlottak oroszul? Hirtelenben nem értetlen meg-kerdeset. Vajjon mire célozt?... Lassan kimagyarázta magát. A Körülményt. Egyszerre rá-mulatott egy kapura. Ott virított a hirdetés. Tovább mentünk, egy másik kapufelén egy szerény kis-csúla hűtött. Néhány lépéssel odóbb a harmadik, a negyedik és mindegyiken a felírás:

Barinya-harinya

Oroszul
legolesóbban fordít, eljár, kijár, fő-kelelesen ír, olvas, be-szél, tolmácsoló kifogás-talanul. 1. em. 4.

Csakugyan, Budapestén ma leg-nyább félmillió orosz tolmács-szaladgál. A legtöbbje éppoly ke-veset tud oroszul, mint számóje-dul... De azért mindenütt ott okvet-tenkednek a cirilbetűs felírások. Legtöbbje ákom-bakom értelmel-enség, s aki véleltenül aztán valóban tud oroszul, az épületes dolgokról szerezhet tudomást. Itt van mindjárt például a Nagykör-úton a Newyork kavéházzal szem-ben egy díszes tábla:

Angliszkoje imenyije

Keresem a kastélyt, a görékat, az udvarházat, az ekéket, boroná-kat, a telen- és löstállókát, a tyukfarmot. Ehelyett mit látok? Egy bérházat, ugyanolyat, mint sokszáz más Budapest főútvona-lain.

A nyitja a dolgot az, hogy az orosz tudósok a házra akasztott táblával jelezni akarta, hogy an-gol tulajdom. Ehelyett azt írta: angol uradalmi kastély.

Az Andrássy-út egyik esemege-üzletének kirakátában olvasom:

Zaklucsenol

Hát ez dícsöl! Eddig úgy tud-tam, hogy ilyesmivel nem nagyon szoktak dícsölni az emberek. De hogy egy kereskedő miért ta-sz ki a táblát és miért hirdeti magát letartóztatottnak, holott csak az üzlete van zavarás, az

örök talány marad előttem. A Terež-körúton a következő felírás ötlött szemembe:

Ebben van legalább némi ere-detés. Sőt, ha úgy vesszük, a rim is tökéletes. Értelme azonban ugyszólván semmi. A harinya jelentéset minden magyar tudja, viszont az orosz valószínűleg nem. A barinyát viszont csak az orosz érti meg. Ez viszont magyarul — kisanaszonyt jelent.

Ezelőtt harminc esztendővel Vladivosztookban, a Sarga-tenger partján, a Kitajszkaja utcán meg-ismertkedtem egy jakut prémvá-dással. Esténként a gőzölő sza-movár mellett beszélgettünk. Talán egyformán törtík keréke ez-t a zengzetesen szép szlav nyelvet. Sogymon értettük meg egymást, úgyhogy a „besejelgetések“ vége mindig veszekedés lett. Kihűlt a forró esaja, a melléje felszóllt finom falatok old maradtak tá-nyérjainkon. Egyszerre üntek meg a vitákat. Jó évtárvagyl fo-gyasztottuk el az izes zakuszká-ka. S mindez azért történt, mert hallgattuk.

Higység el, hölgyeim és uraim, hogy a hallgatás néha hasznos dolog, különösen ha az ember nem tud — oroszul...
Matrai Sándor

Az International-Menezer pro-dukció közeljövőben fogja for-gatni Szentiványi Györgynek, a fiatal, tehetséges zenészerzőnek „Rumbanella“ című rövid zenés filmjét.

— Bernát Jenő úrnak szerkesz-tőségünkben levele van. Szíves-kejdkéj ártalmán, vagy küldené.

— FIGYELEM! Császár János főúrorszermestert, a hóri halálá-lór legirühdebb hóherét, aki eddig Szeged környékén bukkalt, elfogták. Miután a megneveült hórak túnyomórésze Budapest-től tartózkodik, felhívunk mindenkit, hogy a Császár úr vonatkozó ada-taitak juttassák el a szegedi nép-ügyészséghez, vagy a szegedi nép-bírószághoz.

Az Angol Park új vezetősége az eddigi sikerekre való tekintet-vel rendszeresíti a csütörtöki mu-vésztelket, amelyeken a legkivá-lóbb fővárosi művészek: operá-énekesek, színesek, táncosok, táncosnők és előadóművészek lép-nek föl.

KIS KIRAKAT

TRIOS
25 éves
Ruhafesték
Bőrfehérítő
Paddószárgító
csak kereskedőknél!
Dandjaleh-útea 58.

FREUND és Társa
ismét vesz
új és használt férfi-, női ruhát, lehermenőt, ropogót, szőnyeg-t, textiláru-t a legmagasabb ár-ban.
Mest: Károlyi krt. 5., Üzlet

ALPAKKA
evőeszközöket
és vendéglől, kávéházi fel-szereléseket vesz
Asztalok, székek, jégcszenyek, kerli bútorok nagy választékban
Kávéház-, vendéglől-, espresso-bérendezések, üve-és porcelánok nagy választékban
Király-útea 25.

HEXNER Király-útea 25.
Tangóharmonikát
magas áron vesz
Marinik, József-körút 37
Deák Sándor-útea 16.

Kereskedők!
Gyermeknapozó P 168
Fériling P 295
Furdónadrág P 295
Mindenfélé textiláru, kárdi nagykereskedés, Izabella-ú. 69. 8-12-ig. Árjegyzék!

**10 raktárban
100 készítő
1000 bútorra**
UNIVERSAL Iroda- és mű-bútorgyár, VII., Wesselényi-ú. 8. Portálakat azonnal készítenk, netyrealitunk

Perzsaszőnyegét
hibásait, függönyöket
Mindenféle dráperliákat veszünk.
Wesselényi-útea 8.

Szőrmekabátok
OLCSÓN SZEMÉRE azonnal Erzsébet-körút 26
Második emeleten

Használt
hátlók 4500
konyhák 1600-tól
új és használt kony. szobák.
Bútormagazin, Maria-útea 48

Veszek briliáns ékszert
ezüstöt, rozsz órákat!
Frivaldszky ékszer keresk
Kárpentstein-ú. 2/b, II., 25

Zongorát, pianinót
magas áron
vesz
LYRA
VII. Erzsébet-körút
Barcsay-útea sark

Kalimari Pavoni
és ESPRESSO GÉPEK adagoló készülékek és darálóval. — GÁZHŰTŐSZEKRENYEK
eladók
Hexner Király-ú. 25

HEXNER Király-ú. 25.
CUKOR helyett
MELASZ
kapható, (Úveg szűkítő) H., Margit-rakpart 20.

Új cím!
György Imre
papírfeldolgozó
IV., Deák Ferenc-ú. 15
LEPKE
Adó- és papírfeldolgozó
cigarettapapír-kiszárolásos gyártóüzemű.
Közvetlenül magasán díjazok

Kérem, aki tud valamit
Unger Jánosról
akit december 1-én vittek el
SÜTŐ-üzem 2. hó adion hirt
Unger cég. Paulay Ede-útea 30. delelőtt 9-1

Páncélsekreány
Pultter-féle, íróasztal, íróasztal-áttételt kifogastalan állapotban eladó. Telegdi, Semmelweis-ú. 7. Hétlőn és kedden 3—5-ig

ALLÁST keresek
Süves értésítést „Barátaság” jellegre e lap kidolábs kerék
ERŐSS helyeg-ásküldé-IV., Szerjász-14-8. Vétel, eladás, új szízeszt előjegyzés

ÚJ CÍM!
GYÖRGY IMRE
papírmagykereskedő
Deák Ferenc-ú. 15.
CSOMAGOLÓPAPÍR és PAPIRZSÁKOK nagy raktárak.
Clearnetpapír-eladás nagyban
Közvetlenül magasán díjazok

Ezüstöt veszek
Irá magasságban áron
ROSENFELD
Népszínház-útea 31

Zongora-szállítás
javítás, hangolás.
LYRA
Erzsébet-körút 19. Barcsay-útea sark
Kölcsonzongorák legelőcsőben

Perzsaszőnyegét
ezüstöt, aranyat, komb. bútor magas áron veszünk.
Toghla és Németh, Rákóczi-köz 3.
Film Studio rendezésében
lúttus hó 9-én
Magyarnó'a-est
László Imre, M ndozsontár.
Baksa Károlé felvétel.
Rendez: Völgy veszy

ARANY EZÜST ORA
vétel
AJÁNDÉKBOLT-BAN
Károlyi-körút 21. sz.

Ruhafesték fogkrém cipőkrém
stb. Cikkek viszonteladók részére kaphatók a régi
KÁLDI „AROSA”
vegyészeti üzemben,
IV., Molnár-útea 19., II.

Óriási árat
fűtelek használt ruha-ért, cipőért és fehértelért.
LÁZAR, Kitalay-ú. 28

Györmérleget, National-kasszát veszek és eladok
Rosenfeld, Népszínház-ú. 31

Evőeszközöket és vendéglői felszereléseket veszek
Rosenfeld, Népszínház-ú. 31
Dr. Brewer László
szónoki ügyvédszt keresi fele-ges, 3008 Góranvaba onnan tovább-uttké. Auschwitba vesz. Mau-há-éne. Aki tud rá-ártást e Földi Zoltánért, Budapest, IV., Kacs István-útea 4

Reggeli újság
A Polgári Demokrata Párt hetilapja
Felolés szerkesztő és kladó: **Vadnai Endre**
Szerkesztő: **Lovász Márton**
Berkenkői úti órák: Minden kőnap — 1 le-vezetés és csatlóterem délután 4—6-ig.
Atheneum nyomás — Felolés: Talabér Ferenc